

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

17^E JAARGANG

WOENSDAG 7 SEPTEMBER 1932

No. 871

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van
Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J.
Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen
Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis;
Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement
volgens tarief. Administratie van abonnementen en adver-
tenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam,
Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No.
145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in
Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per
jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het
Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ont-
vangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zo-
ver daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

7 SEPTEMBER 1932.

In den toestand van de geldmarkt kwam wederom
geen verandering. Bij de maandswisseling ontstond
eenige vraag naar callgeld; er kon echter gemakkelijk
aan voldaan worden zonder dat er eenige verandering
ontstond in den rentevoet van $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$ pCt. De geld-
vraag was overigens weder zoo gering, dat de rente
voor particulier disconto nog opnieuw een kleinig-
heid terugliep. Enkele posten konden nu zelfs voor
 $\frac{1}{4}$ pCt. worden ondergebracht. De prolongatierente
noteerde weder 1 pCt. (sinds 7 Mei!!).

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank blijkt
de post binnenlandsche wissels te zijn gedaald met
f 493.000, terwijl de beleeningen terugliepen met
bijna f 1,7 miljoen. Het voorschot aan het Rijk,
vorige week groot f 6,2 miljoen, heeft plaats gemaakt
voor een tegoed in rekening-courant van f 10,7 mil-
lioën. De post papier op het buitenland bleef op ge-
lijke hoogte; de diverse rekeningen onder de activa
der Bank stegen met f 388.000.

De goudvoorraad geeft een vermeerdering te zien
van f 1,4 miljoen. Daarentegen daalde de zilvervoor-
raad met f 924.000, zoodat de post munt en muntma-
teriaal per saldo met f 503.000 toenam.

Aan de passiefzijde van de balans wijst de biljetten-
circulatie een uitbreiding aan van f 6,6 miljoen. De
saldi in rekening-courant van anderen daalden met
f 25 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo is met
f 3,5 miljoen toegenomen; het dekkingspercentage

bedraagt nagenoeg 83 pCt. tegen 82 pCt. de vorige
week.

* * *

De afgelopen week zijn de Ponden uiteindelijk
vast gebleven: 8.64—8.61½—8.65, terwijl ook voor
Dollars geregelde vraag bleef bestaan, waardoor de
koers van 2.4850 tot 2.4870 verbeterde. Werd de vracht
door de scheepvaartmaatschappijen niet zoo hoog ge-
houden, dan zou het in particuliere bezit zijnde goud,
naar Amerika kunnen afvloeien. Thans is de kans
groot, dat dit weldra naar Frankrijk zal kunnen wor-
den gezonden. De \$/£ koers veranderde weinig: 3.46%
—3.47⁷/₈. Marken bleven zich rond de 59.07 bewegen.
Fransche Francs gezocht: 9.74—9.74%. Belga's eer-
der iets lager: 34.48—34.45. Zwitsersche Francs ble-
ven aangeboden: 48.18—48.10. Lires iets beter: 12.72
—12.75. Peseta's nog steeds rond de 20. Deensche
Kronen konden zich weder wat verbeteren: 43.85—
44.60. Oslo onveranderd ca. 43.30, Stockholm 44.40.
Canadeesche Dollars worden nog steeds gezocht en
noteerden tenslotte 2.24.

Op de termijnmarkt zijn de Ponden op één- en drie-
maanden iets vaster geworden, nl. $\frac{1}{8}$ en $\frac{3}{8}$ cent onder
kassa. Dollars op deze termijnen waren daarentegen
weder wat lager: 22½ en 60 punten onder contant.
Belga's op één- en drie-maanden zijn de laatste dagen
weder aangeboden met 15 en 30 cent disagio.

Naar gouden munten komt weder wat meer vraag;
speciaal Eagles zijn gezocht op koersen, die de 2.48
naderen. Voor gouden baren wordt f 1.648 geboden.
Marken bankpapier waren slechts moeilijk te krijgen;
de laatste koers was 58.90.

LONDEN, 5 SEPTEMBER 1932.

De geldmarkt, ofschoon gemakkelijker dan de laat-
ste dagen van Augustus, herkreëg toch verleden week
nog niet dien grooten overvloed van vlottend mate-
riaal, dien de markt gedurende Augustus kenmerkte.
Het „overnight” money is dan ook nog grootendeels
tegen $\frac{3}{4}$ pCt. afgedaan.

Disconto is beduidend zwakker vooral voor de nieu-
we schatkistpromessen, welke even onder $\frac{11}{16}$ pCt.
werden toegewezen. Bankaccepten noteeren $\frac{11}{16}$ —
 $\frac{3}{4}$ pCt.

Sterling was heden vrij vast op 8.65—8.65½ voor
Guldens.

Het gouvernement heeft nog pl.m. 150 miljoen in
4½ War Loan en 4½ Schatkist obligaties aflosbaar
gesteld eveneens per denzelfden datum van 1 Decem-
ber, waarop de niet geconverteerde obligaties van de
5 pCt. War Loan terugbetaald moeten worden. De
regeering is dus wel heel zeker, dat zij de benodigde
gelden gemakkelijk zal kunnen leenen.

IS DE INVOERING VAN EEN MAXIMUM WERKTIJD VAN 40 UUR IN DE WEEK ECONOMISCH EN MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD?

In verschillende kringen, wel voornamelijk in die der werknemers, doch ook bij anderen, wordt tegenwoordig gevoeld voor de invoering van een werktijd van 40 uren in de week, ter vervanging van de 48-urige werkweek. Of het de bedoeling is, enkel gedurende den crisistijd, dan wel blijvend, wordt er meestal niet bij vermeld. En toch is dat een belangrijk verschil, zooals hieronder, naar ik hoop, zal blijken.

Waarom wil men die verdere inkorting van den werktijd? Vermoedelijk niet omdat men vindt, dat met 48 uur, de grens wordt overschreden van hetgeen de werkmans kan presteeren, zonder daarvan geestelijke of lichamelijke bezwaren te ondervinden.

Maar hoofdzakelijk, zoo niet uitsluitend, omdat men hoopt op die manier de werkloosheid te kunnen tegengaan.

Zoo op het eerste gezicht lijkt dat ook zeer voor de hand liggend. Als 20 werklieden in 48 uur een sloot kunnen graven, zal men voor dat werk 24 werklieden noodig hebben, om het in 40 uur te doen. Zou men dus altijd maar slooten te graven hebben, dan zou men door de verkorte werkweek dus 4 man meer werk gegeven hebben. Zou daarbij het uurloon gelijk gebleven zijn, dan zouden de werklieden door den verkorten werktijd een kleiner weekloon ontvangen; doch de prijs van de sloot bleef gelijk. Eischt men dat de weekloonen geen vermindering ondergaan, dan wordt de sloot zooveel duurder, als er meer werklieden aan werken.

Dit is alles heel eenvoudig en voor de hand liggend. Doch het werk in de meeste bedrijven is niet zoo eenvoudig als het graven van slooten. Men kan daar gewoonlijk de teruggang in de productie, veroorzaakt door een inkorting van den werktijd, niet ongedaan maken, enkel door meer werklieden in dienst te stellen. In fabrieken, althans in de meeste, doet de machine meestal het eigenlijke werk en bedient de werknemer enkel de machine.

In tijden met normale bedrijvigheid, zal dus in het algemeen, eerst de machine-installatie vergroot moeten worden, alvorens de fabriek meer werklieden kan plaatsen.

Alleen in tijden van groote werkloosheid, als wij thans beleven, waarbij de machines in de meeste fabrieken niet alle bezet zijn, zou het zonder dat kunnen. Waar echter de meeste dezer fabrieken thans toch al geen volle 48 uur in de week werken, zal een wettelijke inkorting tot 40 uur vermoedelijk toch niet noodzaken tot het aannemen van meer werkvolk en zal men van den invloed eener tijdelijke 40-urige werkweek, op de werkloosheid, toch ook geen overdreven verwachtingen moeten hebben.

Zou men daarbij weder, zooals vroeger, bij de invoering van de 48 uren week, den eisch stellen, dat het weekloon tot het arbeider niet achteruit mocht gaan, waardoor dus het product van den arbeid zooveel duurder zou worden, dan rijst wel erg de vraag of de kortere werkweek niet oorzaak zou worden eener uitbreiding, inplaats van inkrimping van de werkloosheid.

Want, naar dat een artikel duurder wordt, zal ook de afzet-mogelijkheid moeilijker worden en daarmee het gevaar voor werkloosheid grooter.

Dat heeft ons geleerd de invoering van de 48-urige week, waarvan de invloed op de huidige crisis mijns inziens, door velen wordt onderschat of in het geheel niet wordt ingezien of begrepen. De invoering van een maximum werktijd van 48 uur in de week, bracht niet alleen loonsverhooging, doch verhinderde tevens overwerk in tijden van groote vraag.

In alle bedrijven, en door alle tijden heen, heeft men in de industrie gekend, tijden van groote vraag en tijden van groote slapte. In het eerste geval werd de werktijd verlengd en bij slapte verkortte men den

INHOUD:

Blz.

IS DE INVOERING VAN EEN MAXIMUM WERKTIJD VAN 40 UUR IN DE WEEK ECONOMISCH EN MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD? door <i>Ir. A. G. Bosman</i>	692
Ordering van het Britsche verkeerswezen door <i>J. O. M. Broek</i>	693
Het cadeaustelsel in Duitschland door <i>J. A. Coltof</i> ..	695
De Indische middelen over Mei 1932	696

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:

De werkverschaffingsplannen van de Duitse regering door <i>Dr. Carl Krämer</i>	698
--	-----

AANTEKENINGEN:

Vooruitzichten van de conjunctuur in de Vereenigde Staten	700
De Amsterdamsche beurs in de laatste drie maanden	703

MAANDLIJFERS:

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	703
Overzicht van de Indische middelen	704
Rijkspostspaarbank	704
Overzicht der opbrengsten van het Staatsbedrijf der P.T.T.	704

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	704—710
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel.	

werktijd. Werktijden van 70 uur in de week, als het druk was, waren niets buitengewoons. De werklieden verdienden naar het aantal uren dat gewerkt werd.

De invoering van een 48-urigen werktijd, heeft in deze werkmethode verandering gebracht. Kort na den oorlog kwam de verkorte werktijd, toen de internationale handel misschien nog niet eens voldoende tijd had gehad, zich geheel aan te passen aan den na-oorlogischen toestand; maar hij kwam in een tijd van normale drukte in de industrie.

Vóór de invoering van de 48-uren week, was een werktijd van 56 tot 60 uur in de week heel normaal te noemen. Maar dan beteekende een verkorting tot 48 uur, natuurlijk een belangrijk terugloopen van het productie-vermogen der verschillende bedrijven. Immers men kon in 48 uur niet produceeren wat men vroeger in 60 uur deed. Veel industrieën zagen door de inkorting van den werktijd hun capaciteit met een vijfde of zesde gedeelte achteruitgaan. Om de vroegere capaciteit weer terug te krijgen, moesten die fabrieken worden vergroot. Dat vraagstuk was voor het eene bedrijf natuurlijk veel moeilijker dan voor een ander. In enkele kon men volstaan met het bijplaatsen van enkele machines. In de textielindustrie zal het meestal wel niet voldoende geweest zijn er enkel nieuwe spinbanken of weefgetouwen bij te plaatsen, doch zal men daarbij een geheele hekelinstallatie en verdere voorbereidingsmachines noodig gehad hebben.

Weer andere industrieën hadden weer andere moeilijkheden. Maar al waren voor alle de moeilijkheden, om de verloren capaciteit, door vergrooing weer terug te krijgen, ook verschillend, dit hadden zij alle gemeen, dat een belangrijk kapitaal moest worden vastgelegd in gebouwen en machines; kapitaal dat feitelijk niets kon opbrengen, omdat het niet diende voor vergrooing van het productie-vermogen, maar dat enkel vastgelegd werd in het bedrijf, om het productievermogen, dat door den verkorten werktijd verloren gegaan was, weer terug te krijgen. Daar dit niet alleen in ons land, maar feitelijk over de heele wereld gebeurde, begrijpt men welk reusachtig bedrag moest worden geïnvesteerd. Kapitaal dat feitelijk onproductief werd belegd, immers de rente van het geïnvesteerde kapitaal, kon enkel worden opgebracht door een prijsverhooging van het te vervaardigen artikel, daar het productie-vermogen alleen tot

het oude peil teruggebracht was en verder niet. Het was dus min of meer kapitaalverlies, het beteekende verarming. Door de kapitaalvastlegging werd het fabrikaat enkel duurder; voor ons land kwam daar nog een tweede prijsstijging bij, doordat de inkorting van den werktijd gepaard ging met een stijging van het uurloon der werknemers.

Het spreekt vanzelf, dat dergelijke prijsverhogingen nadeelig moeten werken op de afzetmogelijkheid van het fabrikaat.

Toch is, bij de invoering van den verkorten werktijd, daar weinig van gebleken; er ontstond, integendeel, een grootere bedrijvigheid in haast alle zaken.

Ook dit is gemakkelijk te verklaren, doordat de uitbreiding die voor allerlei industrieën noodig was, om ze weer op het oude productiepeil terug te brengen, veel extra-werk gaf. Er moest gebouwd worden. Nieuwe machines vervaardigd, aangeschaft en geïnstalleerd worden.

En waar de eene industrie altijd weer een afnemer is van de andere, ontstond zodoende schijnbaar een tijd van bloei. Maar het was maar een bloeitijd in schijn; immers de verhoogde bedrijvigheid in zaken, werd niet veroorzaakt door verhoogde welvaart, door een vergrootte koopkracht der bevolking; neen zij werd enkel veroorzaakt door een verstoring van het gewone proces van vraag en aanbod.

Door de verkorting van den werktijd, was het gewone evenwicht tusschen de vraag en de productie-mogelijkheid, tijdelijk verbroken.

Toen het kapitaal, noodig voor de uitbreiding van fabrieken en industrieën, over de geheele wereld ten slotte geïnvesteerd was, was het met de bloei ook gedaan en moest een tijd van afnemende vraag komen.

Een afname van vraag, ook nog in de hand gewerkt door den gestegen prijs van het gefabriceerde artikel.

Ook wat de werkloosheid betreft, is de wet op den maximum werktijd voor den arbeider niet van belang ontbloot in zoover de wet de kans om werkloos te worden voor een deel der arbeiders heeft vergroot.

Had de industrie het, vóór invoering der wet, in haar macht de werklieden in tijden van grootere bedrijvigheid, langer te laten werken, thans moet op andere wijze in de wisselende vraag worden voorzien, en de eenige mogelijkheid daartoe, is te zorgen dat de inrichting groot genoeg is, om in tijden van groote vraag, ook met een werkweek van 48 uur, aan alle vraag te kunnen voldoen. De installatie moet dus niet, zoals vroeger, ingericht zijn op normale vraag, want dan zou men, nu langer werktijd uitgesloten is, bij groter vraag, vastloopen. De inrichting dient dus groot genoeg te zijn om ook in tijden der grootste bedrijvigheid, met een werktijd van 48 uur in de week, aan alle vraag te voldoen. Het noodzakelijk gevolg van dezen toestand zal zijn, dat zoodra, na een tijd van groote vraag, de vraag weer normaal wordt, een gedeelte der inrichting moet worden stop gezet en de werklieden, voor de bediening van dat deel benodigd, ontslagen. Dus reeds bij normale vraag in een bedrijf, ontslag van geschoold personeel. Een gevolg van de onmogelijkheid om in tijden van tijdelijke drukte, langer dan 48 uur te kunnen laten werken. Het vraagt dus een arbeids-reserve, die uitsluitend dienst doet in tijden van groote bedrijvigheid, doch die verder de gelederen der werklozen komt vullen. Zou men nu den werktijd, thans maximaal 48 uur in de week, nog verder inkorten, zoals enkelen willen, tot 40 uur terugbrengen, dan zal daardoor het hiervoor geschetste euvel nog grooter worden. Dan zal in tijden van opbloei, weder meer kapitaal moeten worden vastgelegd, in den uitbouw van fabrieken en andere produceerende inrichtingen, enkel om de productie op peil te houden, dus niet voor nieuwe productie; terwijl de rente van dit onproductief belegde kapitaal, enkel den prijs van het vervaardigde artikel zal verhoozen.

Daar naast zal weder een grooter aantal werknemers moeten plaats nemen in de arbeids-reserve, die

enkel plaatsing kan vinden in tijden van groote vraag en die daarna weer werkloos wordt.

Het vraagstuk van den korteren of langeren arbeidsduur heeft ook zijn sociale zijde. Die heb ik buiten beschouwing gelaten, omdat het mij thans te doen was, enkel de economische zijde daarvan te belichten.

Mijn slotconclusie zal moeten luiden, dat een blijvende verkorting van den arbeidstijd tot 40 uur in de week tot resultaat zal hebben:

1e. Dat de wereld daardoor weer armer zal worden, omdat op den duur weer nieuw kapitaal onproductief moet worden vastgelegd.

2e. De bestaansmogelijkheid voor iedereen weer moeilijker zal worden, doordat het product van den arbeid duurder moet worden.

3e. Dat de arbeidsreserve weer grooter zal moeten worden d.w.z. het aantal van hen, die enkel maar in tijden van groote bedrijvigheid werk zullen kunnen vinden, doch daarna weer werkloos worden.

De koopkracht der bevolking zal weer dalen en de malaise voortduren.

Ir. A. G. BOSMAN.

ORDENING VAN HET BRITSCHE VERKEERSWEZEN.

(Het Rapport-Salter.)

Allerwege is een kentering te bespeuren in de houding ten aanzien van het, tot op heden sterk bevoorrechte, verkeer over den weg. Wat in een periode van schijnwelvaart nog eenigermate gemaskeerd werd, is thans voor iedereen duidelijk: de spoorwegen, onmisbaar voor ons huidig voortbrengingsproces, zullen ten onder gaan, indien niet maatregelen genomen worden, die aan de onrechtvaardige bevoordeeling van het wegverkeer een einde maken.

De auto heeft zonder twijfel groot nut voor het vervullen van bepaalde verkeersfuncties; maar evenzo dient de hoogst gewichtige taak van den spoorweg erkend te worden. Door zorgvuldige studie van de capaciteit van beide verkeersvormen zal een juister inzicht verkregen kunnen worden in de meest economische taakverdeling tusschen trein en auto. De ervaring zal hier uiteraard leermeesters moeten zijn. Doch dit alles is toekomstmuziek, zolang niet de werkbasis beider verkeersmiddelen zoover doenlijk gelijk is. Op de grove onbillijkheden, die thans in het verkeerswezen bestaan, is reeds vaak, ook in dit tijdschrift, den aandacht gevestigd.¹⁾

In Engeland heeft deze kwestie reeds lang de volle aandacht van de regeering. In Augustus 1928 werd een „Royal Commission on Transport” ingesteld, welke het complex van vraagstukken, dat met de opkomst van het autoverkeer samenhangt, in studie nam. In tegenstelling met de werkwijze van de Nederlandsche vervoerscommissie-Patiijn, legde men zich toe op een principiele beschouwing van het geheele verkeerswezen. Het eindrapport van deze commissie, verschenen in December 1930, onder den titel van „The Co-ordination of Traffic” is dan ook een waardevol document, van fundamenteele beteekenis voor een begrijpen van moderne verkeerseconomische problemen.

Twee vóórrapporten van de commissie, bevattende voorstellen tot bescherming van de veiligheid op den weg en tot reglementeering van het openbaar personenvervoer, vormden den grondslag van de in 1930 in werking getreden „Road Traffic Act”. Het goederenvervoer bleef echter ongeregeld; toch was het juist op dit gebied, dat de wilde concurrentie de ernstigste bedreiging vormde van Engeland's welvaart. Immers, door het „afroemen” van het goederentransport door de vrachtauto's, bleven de spoorwegen zitten met de — onvoordeelige — transporten van mas-

¹⁾ Zie de artikelen van den heer S. A. Reitsma in *Economisch-Statistische Berichten* van 2 Maart en 20 April jl. en in het Juli-nummer 1932 van het *Haagsche Maandblad*.

sale goederen; en zelfs werd in den laatsten tijd ook hier de super-vrachtauto een mededinger. Eenerzijds dus: stijgende verliezen voor de spoorwegen, anderzijds: stijgende uitgaven voor wegenonderhoud, alles tezamen een nationale verspilling.

Het werd duidelijk, dat, wilde men een algeheele ontvricting van het goederenverkeer voorkomen, een gelijker verdeling der lasten over spoorwegen en vrachtauto een eerste vereischte was. Deze overwegingen gaven den Britschen verkeersminister j.l. April aanleiding tot het bijeenroepen van vertegenwoordigers van de spoorwegen en van het wegvervoer, die, onder leiding van den welbekenden econoom Sir Arthur Salter, maatregelen dienden te beramen, welke zouden leiden tot het scheppen van een „faire” basis voor de concurrentie tusschen rail en weg.

Men zegt wel eens, dat, al staan Britten nog zoo scherp tegenover elkaar, zij toch altijd tot een vergelijk komen als ze eens rustig om de ronde tafel hun grieven met elkaar bespreken. Het feit, dat tenslotte — reeds einde Juli — een rapport uitgebracht kon worden, dat zonder voorbehoud door alle leden dezer gemengde commissie onderschreven werd, is een goede illustratie van deze Britsche karaktertrek, doch tevens een bewijs van de bemiddelaarsgaven van voorzitter Salter. De conclusies zijn uiteraard het resultaat van veel geven en nemen van beide zijden. De unanieme aanvaarding van de uitkomsten geeft het rapport echter dubbele waarde en, met het oog op de toekomstige regeling in Nederland lijkt het ter zake dienende hier een kort overzicht van den inhoud te geven.

* * *

Het eerste punt van bespreking vormde de bijdragen van de weggebruikers in den aanleg en het onderhoud der wegen. Er werd op gewezen, dat, terwijl de spoorbaan een monopolistisch karakter heeft, de auto zijn weg moet deelen met andere gebruikers. Op dezen grond zou het dus niet eerlijk zijn de automobilisten alle kosten van de wegen op te laten brengen. Tegenover dit „gemeen gebruik” (community use) staat echter een post, die de commissie aanduidt als „legacy of the past” (erfdeel van het verleden), namelijk de som van de aanleg- en onderhoudskosten van het wegennet uit de vóór-autoperiode. Beide posten komen hierin overeen, dat hun waarde slechts zeer vaag is te definieeren; na eenige schattingen kwam men overeen deze beide posten tegen elkaar weg te schrappen, en de in totaal te heffen bijdragen van alle mechanisch voortbewogen voertuigen in de wegenskosten gelijk te stellen aan de loopende jaarlijkse uitgaven voor wegenaanleg en onderhoud.

De wegnuitgaven werden berekend op £ 60 miljoen 's jaars. Hierna kwam aan de orde hoe dit bedrag over de verschillende klassen van personen- en vrachtvoertuigen te verdeelen. Zwaarte van het voertuig, benzineverbruik en snelheid kunnen als drie belangrijke criteria gelden voor het maken van een heffingsschaal, maar dienen in onderling verband ge waardeerd te worden om tot een juiste maatstaf te komen. Tenslotte werd als basis aanvaard de „ton-mileage”, d.i. het gemiddelde netto draagvermogen van elke klasse van voertuigen, vermenigvuldigd met het gemiddelde aantal afgelegde mijlen per jaar, het laatste geschat aan de hand van uitgebreide gegevens. Ter correctie van onbillijkheden werd tevens rekening gehouden met snelheid en benzineverbruik. Met behulp van deze criteria werd vervolgens een classificatie opgesteld, teneinde tot een verdeling van de £ 60 miljoen te geraken. De slotsom was, dat hiervan £ 23½ miljoen (ongeveer 2½ miljoen meer dan thans) voor rekening moest komen van de vrachtvoertuigen en de rest voor alle andere soorten van „krachtwagens”.

Daarna kon overgegaan worden tot een verdeling der wegenlasten over de verschillende vormen van vrachtvervoer over den weg.

In de eerste plaats werd het billijk geoordeeld, dat voertuigen, bewogen door stoom, olie of electriciteit sterker belast zouden worden dan tot nu toe, daar zij uiteraard vrij uitgaan inzake de bestaande benzinebelasting; verder dient de huidige belastingschaal, die als hoogste klasse vijf ton eigen gewicht kent, aangevuld te worden, daar thans tien-tonswagens evenveel betalen als vijf tons. Het zijn juist de zware (meer dan 4-ton) wagens, die, naar het oordeel van de commissie, een schade aan de wég toebrengen, die ver uitgaat boven een belasting, alleen gebaseerd op het aantal tonmijlen en het benzineverbruik. Deze voertuigen dienen dus extra belast te worden, waarbij echter een uitzondering gemaakt moet worden voor dezulke, die in havengebieden dienst doen, daar hier zwaar vervoer over den weg noodzakelijk is en, met het oog op het verkeer, zelfs gewenschter dan het transport door een groot aantal kleine eenheden. Voor lichte vrachtauto's zal de belasting ook ietwat verlicht kunnen worden. Het feit, dat deze categorie die der zware wagens verre in aantal overtreft, is de reden, dat, ondanks de sterke verhooging van de heffingen voor de laatstgenoemde groep, de totale opbrengst op slechts £ 2½ miljoen meer wordt geschat.

Om een indruk te geven van de voorgestelde verzwaring der belasting moge genoemd worden die, welke zal gelden voor een vrachtauto van 5 tot 6 ton, eigengewicht, op luchtbanden: nu £ 48, voorgesteld £ 108; voor een wagen van 9—10 ton eigengewicht op luchtbanden, resp. £ 48 en £ 226; idem op massieve banden, resp. £ 60 en £ 282.

Hierna kwam aan de orde, hoe de vérgaande ongelijkheid, die bestaat tusschen de strikt geregleme teerde spoorwegen en het vrijwel ongebonden autovervoer weg te nemen, althans te verminderen. In het bijzonder werd gewezen op het uitgebreide samenstel van regelen, die billijk en veilig vervoer door de spoorwegen waarborgen en de belangen van de werknemers t.a.v. loonen, dienst- en rusttijden beschermen.

De commissie stond dus voor de keuze of de reglementeering van de spoorwegen te verlichten, dan wel het wegvervoer aan een strengere toezicht te onderwerpen. De conclusie was, dat om economische zoowel als sociale redenen het ongewenscht is, de controle op het spoorwegbedrijf te verminderen, waaruit dus voortvloeide, dat het wegverkeer nadere regeling behoeft.

De grootste moeilijkheid, die zich hier voordeed, was het onderscheid, dat bestaat tusschen het transport per vrachtauto voor het verplaatsen van eigen goederen (het z.g. werkverkeer) en het wegvervoer, dat, zooals de spoorwegen, anderen dient, het eigenlijke transportbedrijf dus.

Voor deze beide vormen van goederenvervoer acht de commissie toezicht op de loonen en arbeidsvoorwaarden van het personeel en op de geschiktheid van het materieel noodzakelijk. Door al het goederenvervoer per auto (of ander mechanisch voortbewogen voertuig) afhankelijk te stellen van een vergunning, zal het mogelijk zijn de naleving der betrekkelijke verordeningen te verzekeren.

Anders staat het met de voorziening inzake een verkeerseeconomische regeling. Het werd niet mogelijk geacht het werkverkeer vanuit dit gezichtspunt op gelijke wijze te regelen als het eigenlijke transportbedrijf; wel zal er streng op toegezien moeten worden, dat de vrachtauto's niet tevens zuivere transportdiensten verrichten.

Ten aanzien van het eigenlijke transportbedrijf echter meende men, dat bij het verlenen van een concessie tevens in het algemeen belang rekening dient gehouden te worden met de volgende punten:

a. de mate, waarin reeds door bestaande vervoermiddelen in de eischen van het verkeer wordt voorzien;

b. het gevaar voor te druk of te zwaar verkeer over den weg, of over bepaalde wegen;

c. verkeersovertradingen van den aanvrager of zijn personeel en eventueele faillissementen.

Voor het beoordeelen van deze concessie-aanvragen ware een Centrale Adviescommissie te vormen, die den minister terzijde zou staan in het bepalen van instructies voor de plaatselijke autoriteiten, die belast zijn met de verstrekking van concessies.

De vergunningen zullen kosteloos verstrekt worden daar aan alle financiële verplichtingen van den weggebruiker reeds voldaan is door de bovenbeschreven wegenbelasting. De concessie kan direct ingetrokken worden ingeval de houder niet aan de gestelde voorwaarden voldoet. Een extra-nummerplaat, in kleur verschillend voor werkverkeer en transportbedrijf zal aan de wagens bevestigd moeten worden. In aansluiting aan deze maatregelen acht de commissie het gewenscht, dat ingevoerd zal worden een soort reisboek of -kaart voor elk voertuig, waarop gewicht van de vervoerde lading, werk- en rusttijden van chauffeurs e.d. zaken aangeteekend moeten worden.

Wat de kwestie van het openbaar maken van tarieven betreft, bleek het moeilijk tot een goede oplossing te komen. Tenslotte vond men als compromis, dat de autoriteiten, belast met het uitgeven van concessies, inzage zouden kunnen krijgen van de tarieven, wanneer hun dat ter vervulling van hunne taak noodig voorkwam. Het onbevredigende van deze oplossing is klaarblijkelijk direct ingezien, want in de volgende paragraaf wordt den verkeersminister geadviseerd deze kwestie, in overleg met de te benoemen Centrale Adviescommissie, aan een nader onderzoek te onderwerpen.

Tenslotte verklaart de commissie zich met nadruk tegen verdere verschuiving van het massale vervoer van trein naar auto. Evenals de „Royal Commission on Transport” acht zij zulk een verplaatsing economisch onverantwoord en stelt voor den verkeersminister bevoegdheid te verlenen om het vervoer over den weg van deze klassen van goederen te verbieden.

Afgezien van dezen maatregel gelooft de commissie echter niet, dat het wenschelijk is veel van dergelijke directe verbodsbepalingen uit te vaardigen. Wanneer eenmaal een gelijkere werkbasis voor de beide vormen van verkeer geschapen is, bestaat er reden om te verwachten, dat de verdere evolutie van het goederenvervoer zal gaan in de richting van samenwerking door een economisch-juiste verdeling en coördinatie van functies, in het belang niet alleen van rail- en wegtransport, maar voor alles van de nationale welvaart.

* *

Als Nederlander slaakt men onwillekeurig een verzuchting, wanneer men denkt aan den verwoeden verkeersstrijd in eigen land. Hier geen regeeringsinitiatief, dat beide partijen bij elkaar brengt; geen waardeering voor elkanders standpunt. Het uit verkeerskringen zelf voortgekomen Centraal Comité voor Economisch Vervoer zag de vertegenwoordigers der bedrijfsautohouders reeds uittreden nog vóór een principieele basis voor bespreking der problemen gelegd was. Een hernieuwde strijd staat te wachten, wanneer de regeering haar passieve houding niet opgeeft. De commissie-Welter (zie Economisch-Statistische Berichten van 27 Juli 1932) heeft eenige voorstellen gedaan ter verbetering van de financiële grondslagen van het verkeerswezen. Doch wordt het niet tijd; nu de commissie-Patijn in gebreke is gebleven, hier ook een soort „commissie-Salter” in te stellen?

J. O. M. BROEK.

HET CADEAUSTESEL IN DUITSLAND.

Den 10den Maart 1932 kwam de „Verordnung des Reichspräsidenten zum Schutze der Wirtschaft” in het Deutsche Reichsgesetzblatt. De eerste afdeling, waarvan de voorschriften den 10en Augustus in werking zijn getreden, was gewijd aan een verbod van cadeaux geven bij den verkoop van goederen. Voordat het ontwerp tot wet kon worden geproclameerd, hebben voorstanders en tegenstanders een heftigen strijd gevoerd. Wanneer men kennis neemt van de vele artikelen, die over de al of niet toelaatbaarheid van het cadeaustelsel zijn gepubliceerd, dan moet men dikwijls den indruk verkrijgen, dat het Deutsche handelsleven was gesplitst in twee elkaar vijandige kampen, die met alle mogelijke middelen de publieke opinie in hun richting wenschten te beïnvloeden.

Een Schutzverband für Wertreklame werd opgericht en als tegenmaatregel werd daarna een Reichsausschusz für das Zugabeverbot in het leven geroepen. „Man sollte glauben”, zoo merkt de Frankfurter Ztg. van 30 Juni 1931 op, „wir hätten in Deutschland andere Sorgen, als uns über das Für und Wider der Zugabe einer Porzellanvase oder eines versilberten Löffels oder eines Kinderspielzeugs beim Einkauf einer grösseren Ware die Köpfe zu zerbrechen”.

De nieuwe verordening verbiedt in art. 1 het aanbieden en aankondigen van een geschenk bij den verkoop van een ander goed. Dit verbod geldt echter niet voor een zevental uitzonderingen, die alle in het eerste artikel zijn aangegeven. Een dezer gevallen betreft het afsluiten van verzekeringen door de directie van couranten of tijdschriften ten behoeve van haar abonné's. Blijkbaar hebben wij hier niet te doen met een uitzondering, die wordt gemaakt ten aanzien van een bepaalde wijze van cadeaux geven, doch veeleer ten behoeve van een zekeren bedrijfstak. Voorts zijn de bepalingen van het verbod niet van toepassing voor alle cadeaux, bestaande uit een geldbedrag, alle voorwerpen van geringe waarde, en die op duidelijke wijze van den firmanaam zijn voorzien en alle artikelen, die tot dezelfde goederensoort behooren als het gekochte. Vervolgens zijn nog toegestaan, alle voorwerpen bestaande uit „handelsüblichen Zubehör zur Ware oder handelsüblichen Nebenleistungen”, en tenslotte alle artikelen, in plaats van welke de aanbieder op verlangen van den afnemer een bepaald geldbedrag wil uitbetalen.

Het ligt voor de hand, dat art. 1 met zijn vele uitzonderingen in de toekomst een vruchtbare bron voor een groot aantal geschillen zal vormen. Want wat men onder een „geringe waarde” der toegiftartikelen dient te verstaan, staat evenmin vast als wat kan worden gerekend onder „handelsübliche Zubehör” of „handelsübliche Nebenleistungen”. Bovendien sluit deze laatste uitzondering een wijziging in de door diverse firma's verleende nevenprestaties uit, daar zij hierdoor immers hun „handelsübliche” karakter zouden verliezen.

Het ontwerp was vergezeld van een uitvoerige memorie van toelichting, waarin werd gewezen op het toenemende gebruik, cadeaux als reclamemiddel te benutten. Voorts beroept men zich op een tweetal argumenten, die door de „Vorläufige Wirtschaftsrat” in zijn verslag van April 1930 zijn aangegeven, op grond van welke men wettelijk ingrijpen op dit punt wenscht te rechtvaardigen. In de eerste plaats het gevaar van overdrijving, dat aan het stelsel zelve inhaerent wordt geacht, wijl het als concurrentiemiddel steeds anderen tot gelijksoortige maatregelen aanleiding zal geven. En vervolgens bestaat de mogelijkheid, dat het publiek zeer gemakkelijk een verkeerde waardeering van het te koopen goed wordt opgedrongen, doordat de aandacht van den aspirant-kooper wordt afgeleid van het te koop gebodene. Daarmede zijn echter de door de Vorläufige Wirtschaftsrat aangegeven argumenten slechts ten deele vermeld, hetgeen ook onmiddellijk opvalt, wanneer men weet, dat

hij tot de conclusie kwam, dat — ofschoon uitwassen, waartoe het stelsel kan leiden of reeds heeft geleid met de meeste kracht dienen te worden tegengegaan — een radicaal verbod van het geven van geschenken, daarom niet in aanmerking komt, wyl een ingrijpen van overheidswege met het doel om een enkele, in ruime kringen gebruikte reclamemethode te verbieden, alleen dan gerechtvaardigd zou zijn, wanneer haar principieele oneerlijkheid of voortdurende schadelijkheid voor het economisch leven zonder eenige bedenking zou vaststaan. „Das aber ist nach Überzeugung der groszen Mehrzahl der Mitglieder des Arbeitsausschusses nicht der Fall gewesen.“¹⁾

Het is niet van belang ontbloomt, hier te wijzen op eenige argumenten, die van beide zijden in de vergaderingen dezer commissie ter tafel werden gebracht, daar men ook hier te lande van particuliere zijde druk bezig is aan het bestudeeren van het cadeaustelsel, nadat het rapport van de staatscommissie van Wijnbergen²⁾ over het algemeen niet in goede aarde was gevallen³⁾. Wat de mening t.a.v. het stelsel bij de diverse groepen in het economisch leven betreft, kan worden vermeld, dat de Deutsche vakorganisaties in groothandel en industrie zoowel voor als tegenstemden. Een aantal van hen, die het stelsel in de praktijk nooit hadden toegepast oordeelde objectief, door geen enkel persoonlijk belang tot hun mening gebracht. Doch over het algemeen werd de scheidingslijn der inzichten in hoofdzaak wel aangegeven door het al of niet belang hebben bij de werking van dit reclamemiddel, resp. het al of niet toepassen ervan. Een uitzondering hierop werd gevormd door de cigarettenuidustrie, die zich nadrukkelijk tot tegenstander verklaarde, ofschoon zij zelve wel cadeaux geeft.

De argumenten, die men tegen het stelsel te berdebracht, waren de volgende: de reclame door middel van cadeaux is als zoodanig verwerpelijk, wyl zij het doel der reclame n.l. het aantoonen van prijswaardigheid en qualiteit van het te koop gebodene geenszins nastreeft. Bovendien beteekent het geven van cadeaux niet, dat op de kosten van andere reclamemiddelen wordt bespaard. De consument wordt dan de dupe van het stelsel, doordat dikwijls de verkoopprijs van goederen met cadeaux hooger is dan die zonder. Men wees in dit verband ook op het feit, dat men de geschenken als gratis aankondigde, waarin men een oneerlijke wijze van concurrentie zag, daar deze reclame, zoo goed als iedere andere, in den kostprijs was gecalculeerd. Door den vorm van het bonnestelsel, zoo beweerde men verder nog, wordt de verbruiker te zeer aan één enkele firma gebonden of aan het gebruik van één enkel goed.

Tegen al deze argumenten werd door de voorstanders van het stelsel aangevoerd, dat het onbillijk was om bij de bestaande concurrentievrijheid, één enkele vorm van reclame, die op zich zelf zeker niet oneerlijk is, te bestrijden door ingrijpen van overheidswege. De kosten, die deze reclamevorm met zich brengt, worden voor een belangrijk deel op die voor andere propagandamiddelen in mindering gebracht, zoodat een verhooging van den verkoopprijs onnoodig is. Als rechtvaardiging voor de cadeaureclame, speciaal voor het klein- en middelbedrijf, werd de aandacht gevestigd op het feit, dat juist voor deze het geschenk het aangewezen middel was, zich in den al zwaarder wordenden concurrentiestrijd te handhaven. Wil het adverteeren in couranten eenig effect sorteeren, dan eischt zulks groote sommen, dikwijls grooter dan men in deze bedrijven kan spendeeren. Van het resultaat is men echter nooit verzekerd. Wel

¹⁾ Zie: Bericht des Arbeitsausschusses zur Vorberatung des Gutachtens über die wirtschaftlichen Wirkungen des Zugabewesens. Drucksache Nr. 367, Berlin, April 1930.

²⁾ Verslag Commissie tot onderzoek van het Cadeaustelsel. Verslagen en mededeelingen van het Dept. van Arbeid, Handel en Nijverheid, 1929 No. 9.

³⁾ Zie o.m. de kritiek van Prof. Dr. N. J. Polak in Economisch-Statistische Berichten van 25 Dec. 1929.

zijn de kosten van de geschenkreclame absoluut genomen niet altijd lager, doch hier bestaat het voordeel, dat zij in een bepaalde, vooraf te berekenen verhouding tot den werkelijken afzet staan, doordat de kosten der cadeaux ongeveer gelijken tred met den verkoop houden; reclameuitgaven en verkoop hebben de tendenz samen te vallen.

Het verbod van het geven van geschenken bij verkoop van andere artikelen beteekent een inbreuk op de verkeersvrijheid. Deze inbreuk is te meer te betreuren door den vorm, waarin zij is geschied. Zij heeft n.l. een enkele soort van reclame getroffen, waarvan wel bij de uitvoerige discussies zeer duidelijk is gebleken, dat zij voor de groep der belanghebbenden van veel grooter beteekenis kan worden geacht dan haar opheffing voor haar tegenstanders. Het is onmogelijk te zeggen, dat deze reclame op zich zelf als concurrentiemiddel oneerlijk is en zoolang calculaties van een aantal firma's op dit punt nog niet zijn onderzocht — iets wat voor een juist onderzoek een allereerste eisch is — blijft het nog zeer de vraag, of de kosten van andere reclamemiddelen, die toch eveneens een deel van den kostprijs uitmaken, wel lager zijn. Bovendien heeft men voor Duitschland vastgesteld, dat het bedrag, dat jaarlijks aan geschenken wordt besteed, niet meer dan 30 à 60 millioen R.M. bedraagt, terwijl aan couranten en tijdschriftadvertenties niet minder dan 800 à 900 millioen R.M. ten koste werd gelegd.

Dat er bij het cadeaustelsel een aantal uitwassen bestaan, zal nauwelijks door iemand worden ontkend en er kan ook niet de minste bedenking bestaan — en eerst recht niet bij de voorstanders van het stelsel — deze uitwassen zooveel mogelijk tegen te gaan. Het is echter verkeerd, wanneer studiecmissies, die met dit onderwerp zich bezighouden, al à priori van de in principe verkeerde uitwerking van het stelsel overtuigd. Zulks toch was het geval met de commissie-Van Wijnbergen, die werd benoemd om „... het cadeaustelsel en de daaruit voortvloeiende nadeelen aan een nader onderzoek te onderwerpen en na te gaan, welke maatregelen daartegen eventueel zouden zijn te nemen“. Ook thans is in middenstandskringen weer een commissie werkzaam, die eveneens de bedoeling heeft de nadeelen van de cadeaureclame vast te stellen. Dat het cadeaustelsel echter een reclamevorm is, die meer dan alle overige vormen van reclame afkeuring verdient, is een conclusie, waartoe men eerst na een diepgaand objectief onderzoek zal mogen geraken.

J. A. COLTOF.

DE INDISCHE MIDDELEN OVER MEI 1932.

In de maand Mei bedroeg de opbrengst der landsmiddelen in totaal f 32.6 millioen tegenover f 39.— millioen in dezelfde maand van het vorige jaar. Hierdoor is een totaal middelenopbrengst over de eerste vijf maanden van 1932 ontstaan van f 163 millioen, terwijl in de eerste vijf maanden van 1931 f 195.9 millioen werd ontvangen, een achteruitgang dus van f 32.9 millioen. De opbrengst der verschillende hoofdgroepen aan middelen in vergelijking tot de raming bedroeg in millioenen guldens, respectievelijk:

Omschr.	1/12		Mei		5/12		Eerste vijf	
	raming	1932	1931	1930	raming	1932	1931	1930
Belastingen	26.1	16.3	17.1	23.5	130.3	79.5	88.2	108.3
Monopolies	6.2	4.2	6.5	7.0	30.8	21.7	27.3	32.1
Producten	5.4	2.6	4.8	7.3	27.0	11.7	22.2	28.5
Bedrijven	10.3	7.1	7.7	9.6	51.7	37.—	42.9	49.5
Diverse								
middelen	4.1	2.4	2.9	4.8	20.4	13.1	15.2	18.2
Totaal	52.0	32.6	39.—	52.2	260.2	163.—	195.8	236.6

Het achterblijven van de middelen in de verslagmaand, t.o.v. dezelfde maand van het vorig jaar, wordt veroorzaakt door de groep belastingen met — f 0.8 millioen, monopolies met — f 2.3 millioen, produc-

ten met — f 2.2 miljoen, bedrijven met — f 0.6 miljoen en de groep diverse middelen met — f 0.5 miljoen.

Bij beoordeeling van het achterblijven van het totaal der middelen t.o.v. de fractioneele jaarraming in de verslagmaand ten bedrage van f 19.4 miljoen en in de eerste vijf maanden van 1932 van in totaal f 97.2 miljoen, moet in aanmerking worden genomen dat verschillende middelen, in hoofdzaak de kohierbelastingen en de producten, sommige bedrijven en eenige middelen van de groep „Diversen” zooals winstaandeelen, mijnconcessies, enz. niet regelmatig over een jaar binnenvloeiën, doch op onregelmatige wijze worden betaald.

De verschillen in de opbrengst tusschen de maanden Mei 1932 en Mei 1931 en tusschen de eerste vijf maanden van 1932 en 1931 worden bij de verschillende middelengroepen in hoofdzaak door de navolgende afwijkingen veroorzaakt:

Omschrijving	Belastingen.					Eerste 5 maanden van 1932 meer of minder dan 1931
	Opbrengst in miljoenen guldens					
	Mei		Eerste vijf maanden van			
	1932	1931	1932	1931	1930	+ of —
Invoerrecht ...	4.1	4.7	19.2	23.7	34.1	— 4.5
Uitvoerrecht ...	0.3	0.4	1.4	2.1	4.1	— 0.7
Statistiekrecht ...	0.2	0.2	1.1	1.5	2.3	— 0.4
Accijnzen ...	3.—	3.2	16.—	16.—	19.7	—
Zegelrecht ...	0.7	0.8	3.4	3.9	5.9	— 0.5
Vennootschapsbelasting	0.4	0.2	3.5	5.2	7.1	— 1.7
Totaal ...	8.7	9.5	44.6	52.4	73.2	— 7.8

Bij vergelijking van de opbrengst 1932 met die van 1931 dient er rekening mede te worden gehouden, dat ingaande 1 Januari 1932 de opcenten op de invoerrechten werden verhoogd van 10 tot 20 en dat vanaf 16 Maart 1932 de opcenten op den accijns op benzine 33½ (te voren 20) bedroegen.

Een nadere uitsplitsing van de opbrengst der accijnzen leidt tot onderstaande groepeerings:

Omschrijving	Opbrengst in miljoenen guldens					5/12 raming 1932
	Mei		Eerste 5 maanden van			
	1932	1931	1932	1931	1930	
Petroleum ...	0.9	0.9	4.6	4.8	6.1	} 16.2
Benzine ...	1.7	1.6	8.6	7.6	8.8	
Lucifers ...	0.3	0.6	2.3	3.2	4.3	4.2
Gedistilleerd ...	0.02	0.07	0.46	0.34	0.5	0.4
Tabak ...	0.007	0.005	0.035	0.029	0.038	0.04
Bier ...	—	—	—	—	—	0.05
Totaal ...	3.—	3.2	16.—	16.—	19.7	20.9

De kohierbelastingen bleven in de eerste vijf maanden van 1932, zooals uit de hieronder opgenomen vergelijkende specificatie blijkt, met uitzondering van de personeele belasting, bij de opbrengst van de eerste vijf maanden van 1931 ten achter:

Omschrijving	Opbrengst in miljoenen guldens				
	Mei		Eerste 5 maanden v.		
	1932	1931	1932	1931	1930
Personeele belasting ..	0.3	0.3	1.8	1.6	1.6
Inkomstenbelasting ...	3.—	2.7	15.8	16.3	17.4
Vennootschapsbelasting	0.4	0.2	3.5	5.2	7.1
Verponding	0.2	0.3	4.1	5.2	3.—
Landelijke inkomsten	2.1	2.8	6.6	7.—	7.4
Crisisheffing van het inkomen	0.9	—	1.2	—	—
Totaal ...	6.9	6.3	33.—	35.3	36.5

In verslagmaand brachten de inkomsten- en vennootschapsbelasting resp. f 0.3 en 0.2 miljoen meer op dan in Mei 1931. Bij de betaling op inkomstenbelasting is door de in 1932 ingevoerde wijziging van de vervaldagen (vermeerdering van het aantal termijnen) een belangrijke versnelling van het tempo ontstaan, waardoor de fractioneele opbrengstcijfers over 1932 niet geheel vergelijkbaar zijn met die over 1931.

De landelijke inkomsten, nader uitgesplitst, geven het volgende beeld:

Omschrijving	Opbrengst in miljoenen guldens					
	Mei			Eerste 5 maanden v.		
	1932	1931	1930	1932	1931	1930
Landr. Java & Madoera	2.—	2.7	3.—	5.6	6.4	6.5
Alle overige	0.1	0.1	0.1	1.0	0.6	0.9
Totaal	2.1	2.8	3.1	6.6	7.—	7.4

De overige belastingen brachten in verslagmaand f 0.4 miljoen op tegen f 0.8 miljoen in dezelfde maand van 1931, terwijl de totaal-opbrengst over de eerste vijf maanden van 1932 en 1931 gelijk was en f 2.3 miljoen bedroeg.

De geringere opbrengst in de maand Mei 1932 t.o.v. 1931 van rond 4 ton vindt zijn oorzaak voornamelijk in mindere ontvangst ter zake van loterijbelasting ten bedrage van f 0.3 miljoen en mindere ontvangsten ter zake van recht van openbare verkoppingen ad ruim f 0.1 miljoen.

Monopolies.

De monopolies brachten in verslagmaand f 2.3 miljoen minder op dan in dezelfde maand van 1931, terwijl de totaal-opbrengst over de eerste vijf maanden van 1932 f 5.7 miljoen achter bleef bij die over de eerste vijf maanden van 1931, welk verschil aldus is samengesteld:

opium	— f 3.6 miljoen
pandhuizen	— „ 1.5 „
zout	— „ 0.6 „

De mindere opbrengsten over verslagmaand bedroegen:

opium	— f 0.8 miljoen
pandhuizen	— „ 1.3 „
zout	— „ 0.2 „

Totaal

Producten

De opbrengst der producten bedroeg in Mei 1932 f 2.6 miljoen tegen f 4.8 miljoen over dezelfde maand in 1931 of f 2.2 miljoen minder, in hoofdzaak veroorzaakt door de mindere opbrengsten van het *Boschwezen*, van *tin* en van *steenkolen* ad resp. f 0.2 miljoen, f 1.2 miljoen en f 0.65 miljoen. Het *caoutchoucbedrijf* bracht in verslagmaand ruim 1 ton minder op dan in Mei 1931, waardoor de achterstand in de eerste vijf maanden van 1932 t.o.v. 1931 steeg tot ruim 4 ton.

Over de afgelopen maanden van dit jaar is de totaal-opbrengst van deze groep f 10.6 miljoen achter gebleven bij die over dezelfde periode van het vorige jaar.

Bedrijven.

De opbrengst van deze middelengroep bedroeg over Mei 1932 f 0.5 miljoen minder dan in Mei 1931, hetgeen in hoofdzaak veroorzaakt wordt door mindere opbrengst van de P.T.T. en de S.S. ad resp. f 0.318 miljoen en f 0.541 miljoen. De achteruitgang der opbrengsten van deze groep gedurende de eerste vijf maanden van het jaar 1932 t.o.v. 1931 steeg tot f 5.9 miljoen.

De totaal-opbrengsten der S.S. bleven in de eerste vijf maanden van dit jaar f 4.4 miljoen achter bij die over de eerste vijf maanden van 1931. Verdeeld naar de verschillende lijnen was dit verschil:

Java	f 3.8 miljoen
Sum. Westkust	„ 0.37 „
Zuid-Sumatra	„ 0.23 „
Atjeh-tram	„ 0.16 „

Aan „andere ontvangsten” van S.S. werd f 167.000 meer ontvangen.

Een opgave van de verschillen der opbrengsten der overige bedrijven t.o.v. het vorige jaar volgt hieronder:

	Vershil opbrengst over Mei 1932 t.o.v. die over Mei 1931	Vershil opbrengst over de eerste 5 maanden van 1932 t.o.v. die over de eerste 5 maanden van 1931
Havenwezen	+ f 0.185 m/m*	— f 0.356 m/m
Baggerdienst	+ „ 0.108 „	— „ 0.014 „
Waterkracht en Electriciteit + „ 0.044 „		+ „ 0.162 „
Laudsdrukkerij	+ „ 0.024 „	— „ 0.032 „

Diverse middelen.

Deze groep bracht in verslagmaand f 2.4 miljoen op tegenover f 2.9 miljoen in Mei 1931. De opbrengst in de eerste vijf maanden van 1932 bleef f 2.1 miljoen achter bij die over dezelfde periode van 1931, hetgeen zijn oorzaak vindt in het achterblijven van bijna alle middelen, welke tot deze groep behooren.

Slechts de opbrengst der schoolgelden maakt hierop een gunstige, hoewel niet zeer belangrijke, uitzondering. Dit middel bracht in de eerste vijf maanden van 1932 f 2.426 miljoen op tegen f 2.354 miljoen in de eerste vijf maanden van 1931.

Mijnconcessies brachten in verslagmaand f 0.066 miljoen op tegen f 0.029 miljoen in Mei 1931. In de eerste vijf maanden van dit jaar werd f 0.273 miljoen ontvangen tegen f 0.401 miljoen in de maanden Januari t/m. Mei van 1931.

De ontvangsten van het Gevangeniswezen bedroegen in verslagmaand f 0.355 miljoen tegenover f 0.418 miljoen in Mei 1931. De ontvangsten over de eerste vijf maanden bedragen over 1932 f 1.191 miljoen tegenover f 1.945 miljoen in 1931.

De afkoop van heerendiensten in de buitengewesten bracht in de eerste vijf maanden van dit jaar f 1.5 miljoen op tegen f 2.3 miljoen in dezelfde periode van 1931.

Het algemeen verloop der landsmiddelen in het loopend jaar in vergelijking met de drie voorafgaande jaren moge blijken uit het volgende overzicht:

Maand	Opbrengst in miljoenen guldens							
	per maand		t/m. de maand					
	1929	1930	1931	1932	1929	1930	1931	1932
Januari	51.9	53.5	45.5	34.9	51.9	53.5	45.5	34.9
Februari	48.9	42.2	35.9	31.1	100.8	95.7	81.4	66.—
Maart	50.4	43.7	36.9	32.3	151.2	139.4	118.3	98.3
April	51.3	45.1	38.6	32.1	202.4	184.5	156.9	130.4
Mei	53.8	52.3	39.—	32.6	256.2	236.8	195.9	163.—
Juni	61.2	50.4	45.3		317.4	287.2	241.2	
Juli	67.0	65.3	49.5		384.4	352.5	290.7	
Augustus	62.2	52.5	46.3		446.5	405.0	337.0	
September	62.4	59.3	46.2		508.9	464.3	383.2	
October	71.6	57.2	41.4		580.4	521.5	424.6	
November	56.1	46.9	45.6		636.6	568.4	470.2	
December	72.2	63.1	49.2		708.7	631.5	519.4	

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. DE WERKVERSCHAFFINGSPANNEN VAN DE DUITSCHSE REGERING.

Dr. Carl Krämer te Berlijn schrijft ons:

De gedachte der werkverschaffing van staatswege is in Duitschland niet nieuw. Zij wil zeggen, dat de Staat of publiekrechtelijke ondernemingen (zgn. Public Utilities) in plaats van den particulieren ondernemer, die als gevolg van de onzekere ontwikkeling van het bedrijfsleven niet tot groote productieve uitgaven kan besluiten, tot die investeringen overgaat, welke voor steun van de bedrijvigheid in de productiemiddelindustrieën, zoo mogelijk zelfs voor het inleiden van een nieuwen opbloei noodig worden geacht. In dezen zin verschaft de Staat in Duitschland, althans sedert de depressie van 1925/26, voortdurend in meerdere of mindere mate werk, indien men de plannen tot werkverschaffing tijdens de demobilisatie buiten beschouwing laat. Men zal zich herinneren, dat er tijdens de ambtsperiode van het kabinet-Brüning nauwelijks een kwartaal voorbijging, waarin niet een nieuw „Ankurbelungsprogramm” ontwor-

pen werd. Deze plannen waren evenwel zoo opgesteld, dat hiervan nauwelijks eenige invloed op de economische ontwikkeling mocht worden verwacht. De opdrachten, waarvan in hoofdzaak de ijzerindustrie en het bouwbedrijf profiteerden, overtroffen nauwelijks meerdere honderd miljoen R.M.; de financiering vond zoodanig plaats, dat de vereischte middelen ten laste van de Staatsbegroting kwamen, zoodat elke inflationistische tendens werd vermeden. Van dergelijke werkverschaffingsprogramma's, die tenslotte slechts als hulpmiddel tot bestrijding van de crisis konden worden beschouwd, was noch ten goede noch ten kwade iets essentiëls te verwachten. Zij waren reeds op den dag van hun aankondiging vergeten.

Dergelijke programma's bevredigden reeds lang niet meer de Duitse openbare meening, die zich met verrassende snelheid van den grondslag van de kapitalistische maatschappijbeshouwingen begon af te wenden. Al waren het in het eerst de socialistische vakverenigingen, die de gedachte van werkverschaffing van staatswege met of zonder inflatorische creditexpansie onophoudelijk propageerden, zij werd pas populair door de groote successen van de nationaal-socialistische beweging, die op haar economisch programma de werkverschaffing door middel van „productieve credietschepping” in het middenpunt stelt. In het vlugschrift „Wirtschaftliches Sofortprogramm der N.S.D.A.P.” (München 1932) staat op blz. 10: „Das durch die Arbeitslosigkeit herbeigeführte Uebermass der öffentlichen Belastung verhindert heute jeden Ertrag neuer Arbeiten und neuer Kapitalanlagen, also auch jede zusätzliche Betätigung der Privatwirtschaft. Die Ertragsfähigkeit der Wirtschaft wird... erst dadurch wieder hergestellt, dass ein grosszügiges Arbeitsbeschaffungsprogramm in seiner Gesamtheit durchgeführt und damit gleichzeitig die Wirtschaft in ihrem Aufbau neu gestaltet wird. Ein so umfassendes Unternehmen kann aber nur vom Staat in Angriff genommen werden.”

Als objecten voor werkverschaffing was hier evenals in andere dergelijke programma's voornamelijk aan de verbetering van den landbouw, het aanleggen van kanalen en straten, doch ook aan het bouwen van woningen enz. gedacht. Indien men hierbij voegt, dat met „Neugestaltung” hoofdzakelijk de oriëntering van het bedrijfsleven op de binnenlandsche markt (heragrarisatie) met alle handels- en valutapolitieke gevolgen wordt bedoeld, dan bevatten deze zinnen de kern van de nationaal-socialistische ideeën op economisch gebied.

Het is typeerend voor de huidige politieke en economisch-politieke krachtenverdeling in Duitschland, in welken vorm en in welke mate met deze opvattingen en wenschen in de officiële economische programma's rekening wordt gehouden. Het is evenwel aan geen twijfel onderhevig, dat de economische toestand vastberaden optreden vereischt. Het aantal door de arbeidsbeurzen getelde werkloozen is zelfs in den zomer nauwelijks tot beneden de 5½ miljoen gedaald, bovendien heeft zelfs het officiële statistische bureau erkend, dat dit getal nog met 1—2 miljoen menschen bij de eigenlijke werkloosheid ten achter blijft. Dit zou voor de wintermaanden een leger werkloozen van 8—9 miljoen beteekenen, ongeveer een derde van allen, die hun brood verdienen. Anderzijds blijkt de vrees meer en meer ongegrond, dat onze handels- en betalingsbalans en daarmede ons buitenlandsch credit in hevige mate door creditexpansie of bevordering van de binnenlandsche investering zou kunnen worden geschaad, omdat beide reeds dermate verworpen zijn, dat zelfs de genoemde maatregelen nauwelijks nog belangrijke wijzigingen kunnen teweegbrengen.

De vrije goudvoorraad en de deviezen van de Rijksbank bedragen niet meer dan R.M. 350 miljoen, rond een tiende van hun vroeger hoogterecord; het overschot van onzen buitenlandschen handel bedroeg in

Juli 1932 nog R.M. 66 miljoen tegen R.M. 265 miljoen in Juli 1931, een achteruitgang, die in hoofdzaak aan de algemeene verscherping van het protectionisme in het internationale handelsverkeer moet worden toegeschreven. Deze R.M. 66 miljoen zijn echter niet meer voldoende voor de transfer van de loopende verplichtingen uit hoofde van rente en aflossing aan het buitenland. En op deze wijze schijnt de volgende argumentatie niet onlogisch. Zelfs bij de meest conservatieve economische politiek is Duitsland niet in staat van zijn buitenlandsche schulden, zooals het behoort, rente te betalen, deze af te lossen of zelfs terug te betalen. Indien dit echter het geval is, waarom dan niet een economische politiek voeren, die met de economische nooden van het land en de opvattingen van breede lagen der bevolking meer rekening houdt dan de huidige?

In welke mate de bevolking evenwel, voorzoverre zij überhaupt ten opzichte van economische vraagstukken zelf haar houding bepaalt, juist aan de gedachte van een omvangrijke werkverschaffing aandacht schenkt, blijkt uit een kleine anecdote. Toen Dr. Gereke, de politieke advocaat van de Deutsche Landgemeenten, die herhaaldelijk met zeer radicale plannen tot werkverschaffing met behulp van rentelooze staatssubsidies voor den dag is gekomen, zijn opvattingen aan de vertegenwoordigers van de politieke partijen, de bonden en de vakverenigingen kenbaar maakte, werd hij toegejuicht door bijna alle partijen van rechts tot links, door de christelijke en de socialistische vakverenigingen, door den Rijksbanier, de S.A. en andere verenigingen. De gedachte van de werkverschaffing verheugt zich in een algemeene populariteit; de desbetreffende voorstellen van de verschillende groepen verschillen hoogstens in details. Voorts staat vast, dat deze plannen ook op verschillende ministeries, inzonderheid ook door den Rijksweeer, werden aangemoedigd. Onder deze omstandigheden was ook de regering genoodzaakt haar houding ten deze te bepalen. Reeds had de regering Brüning in de laatste weken van haar ambtsbezigheden een plan ontworpen, dat de wedertewerkstelling van meerderé honderdduizenden werkloozen beloofde. Haar val onderbrak de uitvoering van dit project. De nieuwe regering Papen, hoewel in sterkere mate op het particuliere bedrijfsleven georiënteerd dan haar voorganger, heeft, nadat de Rijkspresident haar zijn volen steun had toegezegd, de gedachte van de werkverschaffing weder ter hand genomen. Het leek korten tijd, alsof het plan van Landrat Gereke en daarmee de gedachte van de vakverenigingen en het nationaal-socialisme ineens in een daad zou worden omgezet.

Voordat het echter hiertoe, kon komen, traden de tegenstanders van de werkverschaffing in het strijdperk. Deze tegenstanders bestonden in hoofdzaak uit 1e. de industriële onderneming en haar politieke vertegenwoordigers, die zich de verdediging van het standpunt van het particuliere bedrijfsleven ten doel hadden gesteld en 2e. de Rijksbank en die kringen die de huidige politiek van de Rijksbank en de persoon van den President steunen. Bij de eerste groep, in het Reichsverband der deutschen Industrie belichaamd, stond de vrees op den voorgrond, dat de werkverschaffing en daarmee de zich mogelijk daarbij aansluitende opbloei met uitschakeling van het particuliere bedrijfsleven en van de zelfstandige ondernemers zou plaats hebben. Wellicht was ook de gedachte van betekenis, dat de werkverschaffing, voorzoverre zij zich in hoofdzaak tot agrarische objecten zou bepalen of een verscherping van het landbouwprotectionisme zou veroorzaken, hetgeen een verplaatsing van het economisch zwaartepunt van de industrie naar den landbouw zou kunnen betekenen. Ook bij de tweede groep, die in den President van de Rijksbank, Dr. Luther, haar invloedrijken verdediger vond, mag de vrees voor „staatsocialistische experimenten” een rol hebben gespeeld; beslissend was

echter de niet ongemotiveerde vrees, dat de werkverschaffing, indien zij consequent door aanvullende credieten zou worden gefinancierd, zoo heel gemakkelijk een gevaar voor de stabiliteit van het ruilmiddel zou kunnen worden. Het verlaten van de bestaande pariteit van de Reichsmark staat echter in strikte tegenspraak tot de sedert jaren gehandhaafde politiek van de Rijksbank.

Zoo min als de bekendmakingen tot dusverre van de regeering over haar economisch politieke plannen als definitief kunnen worden beschouwd, zoo lijdt het toch geen twijfel, dat de tegenstand van industrie en Rijksbank tegen een omvangrijk werkverschaffingsprogramma volgens de plannen van de vakbonden en het nationaal-socialisme over het algemeen succes hebben gehad, tenminste voor de naaste toekomst. Al mogen dus in den boezem van de regeering aanvankelijk verdergaande plannen, die echter niet alleen de werkverschaffing, doch ook een hervorming van de munt-, handels- en landbouwpolitiek betroffen, een punt van bespreking hebben uitgemaakt, zoo zijn deze plannen in elk geval vóór alles ten gunste van geheel andere projecten ter zijde gelegd. De grondtrekken van dit regeeringsprogramma, waarvan de spoedige uitvoering werd aangekondigd, zijn in de rede van den rijkskanselier Von Papen, die hij op 28 Augustus te Munster op de bijeenkomst van de Westfaalsche boerenbonden hield, neergelegd; zij werden sedertdien nog met eenige speciale mededeelingen aangevuld.

* * *

Reeds vóór deze rede was als inleiding voor een grooter programma van actie tot het begin van zoogenaamde openbare werkverschaffing op het gebied van wegeaanleg, kanalenaanleg, verbeteringen van den landbouw, huizenreparaties besloten, waarvoor ongeveer R.M. 135 miljoen noodig waren, welke opbrengst door de Rijksbank zooveel mogelijk zou worden vergemakkelijkt. Aan deze werkverschaffing wordt ook thans nog vastgehouden, zoo mogelijk wordt ook het plan, om dit bedrag met R.M. 200 miljoen te verhoogen, die op dezelfde wijze door discontoeering van wissels bij de Rijksbank zullen moeten worden opgebracht, nog verder uitgewerkt. „Echter”, zoo leest men in de genoemde rede, „is de regeering zich ten volle bewust, dat zij er nooit in zal slagen uitsluitend hierdoor tot de gewenschte vermindering van het aantal werkloozen te komen. De regeering heeft derhalve besloten, om door het weder doen opleven van het particuliere bedrijfsleven te trachten opnieuw werkkrachten in dienst te doen nemen en het aantal werkloozen te doen afnemen.”

Het zwaartepunt ligt op de ontlasting van de arbeidsmarkt door het doen opleven van het particuliere bedrijfsleven in tegenstelling tot de „uitschakeling” van het particuliere bedrijfsleven bij openbare werkverschaffing. Tot dit doel, voor het bereiken waarvan bepaalde objectieve voorwaarden in de verflauwende economische wereldcrisis en in de opeenhooping van de zoogenaamde behoefte aan herstellingen voor het onderhoud en de vernieuwing van roerende en onroerende goederen in het Deutsche bedrijfsleven moeten bestaan, zullen voornamelijk twee maatregelen worden genomen.

In de eerste plaats een soort bedekte belastingverlaging — men kan ook van een algemeene steunverleening spreken — en ten tweede door een loondaling bij het in dienstnemen van nieuwe werkkrachten. De belastingverlaging (of steunverleening) zal op de volgende wijze plaats hebben. Een ieder, die in de periode van 1 Oct. 1932 tot 30 Sept. 1933 zijn opeisbare omzet-, grond-, bedrijfs- of vervoerbelasting op het kantoor van den ontvanger betaalt, krijgt als tegenprestatie belastingverrekeningsbewijzen (en wel bij de omzetbelasting ten bedrage van 50 pCt., bij de bedrijfsbelasting van 40 pCt., bij de grondbelasting van 25 pCt. en bij de vervoerbelasting van 100 pCt. van het betaalde bedrag), die hij in de jaren 1934 tot

1938 ter betaling van alle Rijksbelastingen (met uitzondering van de inkomstenbelasting) kan gebruiken. Daardoor vermindert zijn belastingdruk in de genoemde jaren aanzienlijk.

Men neemt voorts aan, dat de bezitter zijn belastingverrekeningsbewijzen reeds van tevoren op de beurs, bij de banken of tenslotte bij de Rijksbank zal verkopen of beleenen, zoodat thans reeds zijn beschikingsmacht over contante middelen grooter wordt en hij in staat wordt gesteld, nieuwe werkrachten in dienst te nemen. Verondersteld wordt, dat op deze wijze belastingverrekeningsbewijzen tot een bedrag van R.M. 1,5 milliard zullen worden gecreëerd. Bovendien zullen nog biljetten tot een bedrag van R.M. 700 millioen aan die ondernemers ter beschikking worden gesteld, die kunnen bewijzen, dat zij meer werkrachten in dienst hebben dan vroeger; en wel zal voor elken nieuwen tewerkgestelde jaarlijks een bedrag van R.M. 400 in belastingverrekeningsbewijzen worden betaald.

Wanneer van het geraamde totaalbedrag van R.M. 2,2 milliard ten volle gebruik gemaakt wordt, hetgeen intusschen zeer twijfelachtig is, dan veronderstelt men, dat 1,75 millioen menschen opnieuw te werk kunnen worden gesteld. Teneinde aan de ondernemers het opnieuw in dienst nemen nog meer te vergemakkelijken en om hierin zoo mogelijk veel werkrachten te betrekken, werd tenslotte de mogelijkheid geopend om bij dreigende stopzetting van het bedrijf bestaande collectieve contracten op verzoek van den werkgever, die de loonen wil verlagen, op te zeggen en bij aanneming van nieuwe werkrachten te eischen, dat de arbeiders voor een deel van den werktijd, namelijk voor het 30ste—40ste werkuur van elke week, onder het tarief werken. Echter mag hierbij het loon voor den individueelen werknemer niet onder het bestaansminimum dalen en het totale loonbedrag, dat de betreffende onderneming betaalt, mag niet lager zijn dan tevoren.

Als critiek op dit programma moet op de tegenpraak worden gewezen, die ligt in het feit, dat het zich eenerzijds, door de poging om de crisis te overwinnen door middel van loonsverlaging, op de basis van de klassieke theorie plaatst, terwijl het anderzijds met de belastingverrekeningsbewijzen, die eenzijdige steunverleening aan de industrie beteekenen, den grondslag van deze theorie weder verlaat. Ook valt te vreezen, dat de verordeningen omtrent loonkorting en opnieuw tewerkstellen van werkrachten een zeer kostbaar contrôle-apparaat vereischen, indien zij niet tot talrijke misbruiken en inzonderheid tot een bevoordeeling van de grootbedrijven aanleiding willen geven. Het grootste bezwaar geldt echter het feit, dat het doel van de geheele actie om meer arbeiders tewerk te stellen, in geen deele verzekerd is; wel kan het project tot een belangrijke opleving van de credietmarkten leiden, doch er is geen waarborg, dat de ondernemer, de hem toevloeiende middelen ook werkelijk tot indienstneming van nieuwe werkrachten zal gebruiken. Hieraan ontbreekt, hetgeen in elk echt werkverschaffingsprogramma onmisbaar is, de dwang tot het gebruiken van de ter beschikking gestelde middelen voor het aangewezen doel.

Bovendien zouden wij willen betwijfelen, of in tegenstelling tot den landbouw en tot de openbare bedrijven, die opzettelijk worden verwaarloosd, in de particuliere industrie zooveel rendabele investeringsmogelijkheden bestaan, als tot uitbreiding van het gewenschte doel noodzakelijk zijn. Wij gelooven derhalve om de boven uiteengezette redenen niet, dat de regering met haar plan een duurzame opleving van het bedrijfsleven zal verkrijgen, een feit, dat voor de economische welvaart van Duitsland des te zwaarder drukt, nu andere plannen, die grotere successen zouden doen verwachten, op het oogenblik als gevolg van den politieken tegenstand, dien zij ontmoeten, nog niet uitvoerbaar zijn.

AANTEKENINGEN.

Vooruitzichten van de conjunctuur in de Vereenigde Staten.

In de twee laatste nummers van ons weekblad zijn de conjunctuurpolitieke maatregelen, welke in den laatsten tijd in de Ver. Staten zijn genomen, reeds van een bepaalden kant besproken. Sir Arthur Salter heeft er in het nummer van 24 Aug. op gewezen, dat het Amerikaansche experiment in de geldpolitiek op het oogenblik zijn belangwekkendste phase bereikt, maar dat het succes ervan voor een groot deel afhangt van de algemeen economische vooruitzichten. Deze laatste worden weer voor een groot deel door politieke en economisch politieke factoren bepaald. Ook Prof. Condliffe, die zoo juist onder de auspiciën van den Volkenbond een belangrijk boek over de wereldconjunctuur heeft geschreven,¹⁾ ziet in de Amerikaansche crediet- en bankpolitiek goede elementen, waarvan de uiteindelijke gevolgen weer afhangen van het vertrouwen, dat het bedrijfsleven zal toonen. Intusschen beperken de Amerikaansche maatregelen zich niet alleen tot de geldzijde, maar tracht de regering ook van de goederenzijde uit het economisch leven weer op gang te brengen. Over het geheele complex van conjunctuurpolitieke maatregelen, die in de Ver. Staten zijn genomen, geeft het Institut für Konjunkturforschung in zijn weekbericht van 24 Augustus een uitvoerig exposé. Deze beschouwing laten wij met goedkeuring van genoemd Instituut hieronder in haar geheel volgen.

I. De conjunctuurpolitieke maatregelen.

In de conjunctuurpolitiek, die de Ver. Staten sedert het uitbreken van de credietcrisis in den herfst van 1931 voeren, vallen duidelijk twee tendenzen te onderscheiden. In de eerste plaats (oprichting van de National Credit Corp. en de Reconstruction Finance Corp.) waren de conjunctuurpolitieke pogingen bijna uitsluitend daarop gericht om door het steunen van banken en andere ondernemingen de vertrouwenscrisis te overbruggen en daarmee de dreigende ineenstorting van het geheele credietstelsel te voorkomen; overigens zou echter het economisch leven, dat steeds naar een evenwicht tendeert, vanzelf de voorwaarden voor een herleving van de conjunctuur scheppen.

Behalve tot deze *defensieve* maatregelen nam de Amerikaansche conjunctuurpolitiek in de laatste maanden echter steeds meer haar toevlucht tot geprononceerde *offensieve* maatregelen, die de krachten tot herstel van het economisch leven eerder, dan de dynamica van het bedrijfsleven hiertoe in staat zou zijn, zouden opwekken of ten minste versterken. Drie factoren treden hierbij, op den voorgrond:

1. De liquiditeit van de banken zou door het scheppen van additioneele credieten worden versterkt. Hierdoor hoopt men een duurzame verruiming van de geldmarkt en tenslotte ook van de kapitaalmarkt te verkrijgen.

2. Voor het particuliere bedrijfsleven worden — onafhankelijk van het bestaande bankstelsel — nieuwe credietbronnen voor het financieren van productie en afzet geopend.

3. Door werkverschaffing en openbare bouwwerken van elke soort zal de werkloosheid reeds vóór het ontwaken van het particuliere ondernemingsinitiatief worden verzacht en de productie worden aangemoedigd.

a. Bankpolitiek.

De liquiditeit der banken werd reeds in Februari jl. door de Glass-Steagall Bill versterkt: de disconteringsbevoegdheden van de Federal Reserve banken werden vergroot (hetgeen wel in de eerste plaats een maatregel tot steun aan de banken was); door de bevoegdheid om staatsfondsen als dekking voor de cir-

¹⁾ Zie het artikel „De economische wereldsituatie in Juli 1932” in Economisch-Statistische Berichten van 31 Aug. jl.

culatie van het Federal Reserve Stelsel te gebruiken,¹⁾ werd de grondslag gelegd voor de breed opgezette open markt-politiek²⁾, welke de Federal Reserve banken in de laatste maanden hebben gevoerd en die tot dusverre het belangrijkste activum van de Amerikaanse conjunctuurpolitiek vormt. De in Juli jl. door het Congres aangenomen wetten hebben hieraan nog nieuwe belangrijke maatregelen toegevoegd.

Door een aanvulling (Glass-Borah-,Rider") op de Federal Home Loan-Bill werd het recht tot uitgifte van bankbiljetten van de National Banks³⁾ uitgebreid, hoewel dit recht op zichzelf nog slechts een overblijfsel is van de valutapolitiek vóór de invoering van het Federal Reserve Stelsel.

Tot dusverre mochten de National Banks slechts bankbiljetten tegen onderpand van 2 pCt. staatsleeningen bij de schatkist uitgeven. Thans wordt het dekkingsprivilegie voor den duur van 3 jaren voor alle staatsobligaties met een nominale rente van ten minste 3½ pCt. toegestaan. Hierdoor worden leeningen ter waarde van ruim \$ 3 milliard geschikt tot dekking. Daar de National Banks volgens de wet op de National Banks echter slechts tot het bedrag van haar aandeelkapitaal (op 30 Juni 1932: \$1569 mill.) bankbiljetten mogen uitgeven en op 30 Juni 1932 reeds voor een bedrag van \$ 701 mill. bankbiljetten van de National Banks in omloop waren, kunnen op grond van de nieuwe wet ten hoogste nog slechts ongeveer \$ 870 mill. additionele biljetten in omloop worden gebracht. In hoeverre zulks inderdaad zal geschieden, hangt zoowel van de komende credietbehoefte, als van de grootte van de winst af, welke de National Banks door de uitgifte van bankbiljetten kunnen verkrijgen.⁴⁾ Op het oogenblik schijnen de toestanden in dit opzicht gunstig te zijn; volgens een berekening van de schatkist kunnen zelfs die banken, die de voor dekking in aanmerking komende obligaties eerst moeten kopen, bij de koersnotering op 20 Juli door uitgifte van bankbiljetten een winst van rond 2,6 pCt. maken, wanneer zij voor de verkregen bankbiljetten een belegging van minstens 6 pCt. vinden. Het zal echter voor veel National Banks winstgeverder zijn om door gebruik te maken van de nieuwe bevoegdheid tot uitgifte van bankbiljetten haar schulden bij de Federal Reserve banken te verminderen. Dit komt uit geldpolitiek oogpunt met een vervanging van bankbiljetten van Federal

¹⁾ De disconteeringsbevoegdheden werden in de eerste plaats vergroot, teneinde ook die Member Banks, die over geen activa beschikken, welke voor haar volgens de tot nog toe geldende bepalingen, toetreding tot de Federal Reserve Banks mogelijk maakten, tot het opnemen van credieten bij de Reserve Banks in staat te stellen. Door de uitbreiding van de dekkingsvoorschriften werd de Federal Reserve Board gemachtigd, voor den duur van een jaar aan de Federal Reserve Banks toe te staan, voor de dekking van het, de wettelijk voorgeschreven gouddekking van 40 pCt. overtreffend, deel van de bankbiljettencirculatie ook staatsfondsen te gebruiken. Tot dusverre moest dit deel van de circulatie, hetzij door discontabele handelswissels met een looptijd van ten hoogste 90 dagen of door goud worden gedekt.

²⁾ De open marktpolitiek omvat — ruim opgevat — alle crediettransacties, die buiten de disconteeringszaken met de Member Banks liggen. In dezen zin behoort hiertoe de aan- en verkoop zoowel van bankaccepten als van staatspapieren („government securities") en eenige andere effecten, waarvan de aankoop aan de Federal Reserve Banks is toegestaan. In enge — ook hier gebruikte — betekenis wordt onder open marktpolitiek echter slechts de aan- resp. verkoop van staatspapieren begrepen, welke gewoonlijk ook verreweg den belangrijkste post van alle transacties op de open geldmarkt vormt. De government securities omvatten zoowel kortlopende en middelmatige (treasury bills, treasury certificates, treasury notes) als langlopende (treasury bonds) waarden.

³⁾ Het aantal National Banks bedroeg op 31 Dec. 1931 6.368 (31,9 pCt. van alle banken, 87,9 pCt. van alle Member Banks van het Federal Reserve Stelsel).

⁴⁾ De National Banks zijn particuliere instellingen.

Reserve Banks door bankbiljetten van de National Banks overeen.

b. Financiering van productie en afzet.

Het openen van nieuwe credietbronnen voor het bedrijfsleven was in zeker opzicht reeds door de oprichting van de Reconstruction Finance Corp. in Februari jl. begonnen; ook deze maatregel werd door de nieuwe wetten uitgebreid:

1. Een aanvulling op de Emergency Relief and Construction Act stelt thans ook in de Ver. Staten het particuliere bedrijfsleven in staat direct bij het Centrale Bank Stelsel te disconteerden, op voorwaarde dat ten minste vijf van de acht leden van den Federal Reserve Board hiertoe toestemming geven en de credietzoekenden bij de Member Banks, voorzoover is na te gaan, geen crediet kunnen verkrijgen.

2. Het recht tot credietverleening van de Reconstruction Finance Corp. is ten gunste van den landbouw, en wel inzonderheid ten gunste van de financiering van zijn uitvoer, aanzienlijk uitgebreid (Emergency Relief and Construction Act, Title II).

3. Er werden volgens het voorbeeld van het Federal Reserve stelsel, 8—12 Federal Home Loan Banks opgericht, die door beleenning van hypotheken en dergelijke waarden, de markt van onroerende goederen zal steunen en de bouwbedrijvigheid zal stimuleren: het kapitaal van deze banken, ten bedrage van \$ 125 miljoen, wordt voorloopig door de Reconstruction Finance Corp. verstrekt.

4. In dezelfde richting beweegt zich tenslotte de oprichting van een bijzondere financieringsmaatschappij voor grondstoffen (Commodities Finance Corp.), die de industrie voor de dekking van grondstoffen credieten zal verlenen en daarmede de overheveling van een deel van de nog zeer hooge voorraden uit de handen van producenten of van den Federal Farm Board naar die van de verder verwerkende industrie zal bevorderen.

c. Werkverschaffing.

De werkverschaffingsplannen zijn vooral uitgewerkt in de op 20 Juli uitgevaardigde „Emergency Relief and Construction Act" (Wagner-Garner-Bill). De financieringsplannen van deze wet omvatten in totaal \$ 2.122 miljoen.

Van dit bedrag zullen \$ 1.8 milliard door de Reconstruction Finance Corp. worden verstrekt; zij wordt gemachtigd het bedrag van den omloop van haar obligaties, dat tot dusverre op \$ 1.5 milliard was gesteld, tot \$ 3.3 milliard te verhoogen. De schatkist heeft het recht deze obligaties aan te kopen en zich de middelen hiervoor te verschaffen door uitgifte van government securities, die onlangs weder bij de Federal Reserve banken werden ondergebracht. Uit de zoo verkregen middelen zal de Reconstruction Finance Corp. tot een bedrag van \$ 300 miljoen leeningen verstrekken aan die staten, welke hun sociale maatregelen, inzonderheid hun uitgaven voor de werkloosheid, op geen andere wijze kunnen financieren. De overblijvende \$ 1.5 milliard zullen voor de financiering van openbare werken gebruikt worden, echter slechts voor die, waarvan de rente en aflossing uit eigen opbrengst kunnen worden bestreden (de z.g. „self-liquidating projects").

Bovendien zullen door de schatkist \$ 322 miljoen voor openbare werken worden aangewend. Voor deze projecten wordt geen rentabiliteit vereischt; een snelle uitvoering van deze werken schijnt twijfelachtig, daar de schatkist slechts in zooverre verplicht is de hiervoor uitgetrokken middelen beschikbaar te stellen, voorzooverre deze niet voor dekking van andere uitgaven noodig zijn.

II. De toestand op de credietmarkten.

De credietpolitiek, welke de Federal Reserve banken sedert het begin van dit jaar voeren, kan, ofschoon zij niet steeds consequent was, het ontwijfelbare succes voor zich opeischen, de ban van de cre-

dieterisis gebroken en de liquiditeit van het bankstelsel hersteld en aanzienlijk verbeterd te hebben. Van 24 Febr. tot 17 Aug. hebben de Federal Reserve banken door aankoop van staatspapieren \$ 1.010 miljoen aan de markt toegevoerd. De credietstroom, die daarmee in de reservoirs van de banken vloeide, verhinderde allereerst, dat de groote goudverliezen, waaraan de Ver. Staten in de laatste maanden door het wegtrekken van de buitenlandsche saldi bloot stonden (de monetaire goudvoorraad van de Ver. Staten verminderde van 6 April tot 15 Juni met \$ 485 miljoen) op de geldmarkt ook slechts den geringsten invloed uitoefende. Bovendien stelde deze credietstroom de banken in staat haar schulden bij de Federal Reserve banken op groote schaal af te lossen en in aansluiting daarop aanzienlijke reserves, die de wettelijke verplichtingen te boven gingen, te kweken. Weliswaar werd deze ontwikkeling in Juni tijdelijk onderbroken, toen de circulatie, die tot dat tijdstip eenigszins was gedaald, tengevolge van een nieuwe stijging van het aantal bankfaillissementen opnieuw sterk steeg en de Federal Reserve banken — in tegenstelling tot de tot dusverre gevolgde politiek — haar aankopen op de open markt zoo sterk beperkten, dat de banken op haar liquiditeitsreserves moesten terugvallen. Het is evenwel een teeken van veegevoerde consolideering, dat zowel de geldkoersen als de effectenmarkt door deze tijdelijke storing vrijwel onbeïnvloed bleven en de liquiditeit van de banken reeds na korten tijd opnieuw verbeterde.

Deze nieuwe ontspanning van de geldmarkt is echter nog slechts in bescheiden omvang aan de open marktpolitiek van de Federal Reserve banken toe te schrijven. Deze banken hebben in de laatste maanden bewust een zekere terughouding aangenomen en van 29 Juni tot 17 Aug. haar bezit aan staatspapieren slechts met \$ 50 miljoen vermeerderd. Deze houding is door den tegenwoordigen toestand van de credietmarkt echter volkomen gerechtvaardigd. De geldmarktverruimende functie van de open marktpolitiek is namelijk in de laatste weken door een aantal andere factoren overgenomen, t.w.:

- 1) Sedert het ophouden van de buitenlandsche credietterugtrekkingen zijn in de Ver. Staten weder aanzienlijke hoeveelheden goud ingevoerd.
- 2) De circulatie daalt weder sedert de overwinning van de bankmoelijkheden in Chicago.
- 3) De mogelijkheid van credietschepping door de banken is, tengevolge van de vergrootte bevoegdheid tot uitgifte van bankbiljetten door de National Banks, van het Centrale banksysteem onafhankelijker geworden.

Van beslissende beteekenis is echter, dat het doel van de tot dusverre gevolgde open marktpolitiek ook in zooverre bereikt schijnt te zijn, dat de verruiming van de geldmarkt blijkbaar langzamerhand ook op de kapitaalmarkt gaat doorwerken. Op de markt voor vaste rentedragende fondsen heeft begin Juni een tot dusverre aanhoudende opleving plaats gevonden, en zelfs de aandelenkoersen zijn sedert midden Juli — soms zelfs met sprongen — gestegen. Weliswaar mag de beteekenis van dergelijke bewegingen op korten termijn niet te hoog worden aangeslagen, maar het is mogelijk, dat — geheel afgezien van andere storingen — het streven om bevroren effectenportefeuilles te liquideeren nog tot een terugslag zal leiden. Met de voortgaande verbetering van de bankliquiditeit zijn de belangrijkste voorwaarden daarvoor gegeven, dat zich althans op de markt voor vaste rentedragende fondsen een krachtige en duurzame hausse ontwikkelt, indien geen nieuwe exogene storingen optreden.

III. Tendensen van de ontwikkeling van de productie.

De productie is daarentegen verder gedaald. Verschijnselen van opleving, die in den laatsten tijd hier en daar waren op te merken, kunnen een seizoenskarakter dragen en veranderen derhalve niets aan

de tendens tot teruggang van de conjunctuur. In tegenstelling tot een algemeen verbreide meening is deze ontwikkeling echter in geen geval in tegenspraak met de bovengeschetste opleving der credietmarkten. Zooals de ondervinding in vroegere conjunctuurperioden bevestigt, pleegt de goederenzijde van het economisch leven, zelfs in normale tijden, eerst na eenigen tijd op veranderingen in het credietvolumen te reageeren, zoodat productie en arbeidsgelegenheid, ook bij een langzame verruiming van de credietmarkten voorloopig ten achter kan blijven.

Opleving van de productie uit hoofde van credietpolitieke maatregelen is namelijk volgens den regel minder een gevolg van een ontspanning van de geldmarkt dan wel van een toenemende opleving op de kapitaalmarkt. Dit stadium begint echter de Amerikaanse kapitaalmarkt eerst langzamerhand binnen te treden. Ondanks de jongste koersstijgingen op de effectenmarkt is de kapitaalrente tot dusverre nog zoo hoog, dat zij de door opening van credieten te verkrijgen rentabiliteit in het algemeen nog verre overtreft.

Ook op ander gebied bergt de dynamiek van het huidig economisch leven eerder productieremmende dan productiestimuleerende krachten in zich. Dat geldt met name voor de ontwikkeling van den afzet van verbruiksgoederen. De werkloosheid en het streven van de ondernemers loondaligen door te voeren, doen het inkomen verder afnemen. Het schijnt zelfs, dat de loondaligen tegenwoordig aanzienlijk grooter zijn dan de daling van de kosten van het levensonderhoud.

Niet zoo ongunstig zijn daarentegen de vooruitzichten voor een stijging van den afzet tot aanvulling van de vaak ongewoon lage voorraden. De ontwikkeling van de credietmarkten en de steeds sterker wordende tendens tot stabiliseering van de grondstoffprijzen werken zonder twijfel in deze richting. Daar echter bij den tegenwoordigen stand van zaken nauwelijks met een spoedige algemeene prijsstijging inzonderheid niet van fabricaten te rekenen is en daar de omzetten van den detailhandel voorloopig verder zullen dalen, zijn de vooruitzichten voor een plotselinge stijging van de grondstoffvoorraden bij de producenten voor eerst eveneens betrekkelijk gering.

Aan den anderen kant mag niet over het hoofd worden gezien, dat met de werkverschaffingsplannen bepaalde factoren gegeven zijn, die den economischen kringloop een andere richting kunnen geven dan overeen zou komen met de zuiver dynamische. Een duurzame opleving van de productie waarborgen dergelijke „Ankurbelungs”-maatregelen slechts dan, wanneer de algemeene toestand van de ondernemingen het overige bedrijfsleven in staat stelt, die prikkels op te nemen en voort te zetten, welke van de productiestijging uitgaan, die door de genoemde maatregelen in het leven worden geroepen. In de Ver. Staten schijnen de voorwaarden hiervoor inderdaad aanwezig te zijn. Vooral stellen de door de nieuwe wetten uitgebreide bankbevoegdheden de Amerikaanse conjunctuurpolitiek in staat, zowel langs den weg van werkverschaffing als van een systematische versterking van de liquiditeit der maatschappij, verder te gaan. Onder deze omstandigheden kan de werkverschaffing bij de tegenwoordige constellatie zelfs een belangrijken steun van het credietpolitieke verruimingsproces vormen; verkort zij namelijk den afstand in tijd tusschen een ontspanning op de geldmarkt en een verbetering van de productie, dan draagt zij bij tot vermindering van het gevaar, dat de activiteit op de effectenmarkt door een al te lang uitblijven van herstelsymptomen op de goederenzijde ontmoedigd wordt. Of de onlangs ingevoerde maatregelen deze werking zullen hebben, zal zeker niet in de laatste plaats afhangen van den omvang en het tempo van doorvoering, dus van beslissingen, die in hooge mate door de politiek worden bepaald.

De Amsterdamsche beurs in de laatste drie maanden.

Het hieronder volgende overzicht van indexcijfers van Nederlandsche aandelen biedt de gelegenheid bij het herstel van de beurskoersen nader stil te staan. Naar alle waarschijnlijkheid zal het achteraf blijken, dat het laagtepunt van de crisis op de effectenmarkt reeds achter ons ligt. Weliswaar is er van een algemeene opleving in het bedrijfsleven noch in ons land noch in de Ver. Staten sprake, maar hierbij moet niet uit het oog worden verloren, dat de effectenmarkt bij vroegere conjunctuurbewegingen bijna steeds den toon aangaf. Het is te verwachten, dat ook ditmaal het herstel eenzelfde tendens zal toonen. Evenals de crisis in 1929 op de beurs begon en een periode van hevige depressie inluide, kan men thans verwachten, dat het koersherstel een begin is van een opleving, die heel langzaam en waarschijnlijk het eerst in de Ver. Staten zal plaats vinden.

Hoewel de sterke stijging van de beurskoersen in de laatste weken zonder twijfel een correctie beteekende van de al te sombere perspectieven, ontkomt men niet aan den indruk, dat de beurs thans wel wat al te gunstige perspectieven verdisconteert.

Intusschen blijkt uit de cijfers van de *Bank voor Handel en Scheepvaart*, dat op grond van de maandelijksche gemiddelden, het laagste punt in Juni heeft gelegen. Slechts de olie-, rubber-, suiker- en theefondsen maakten hierop een uitzondering; het koerspeil van deze fondsen lag echter in Juni niet ver boven het laagtepunt, dat bijv. voor oliewaarden reeds in December viel. De sterkste koersstijgingen zijn bij de rubberfondsen waar te nemen, de geringste bij de kunstzijdefondsen¹⁾. Overigens beteekent dit

¹⁾ Deze fondsen zijn eind Augustus, begin September zeer sterk aangetrokken.

niet veel, omdat hoe lager een fonds gedaald is, hoe meer kans zij in het algemeen op een aanzienlijke verbetering biedt.

Dit blijkt o.a. uit de volgende tabel, waarop de totale maximale koersdaling op grond van de gemiddelde koersen van 1929 is aangegeven en tevens de omvang van het herstel, dat sedert het laagste punt heeft plaats gevonden.

	Maximale Koersdaling sedert 1929	Koersstijging sedert laagste punt
Banken	62	34
Electriciteit	54	18
Handelsond.	70	40
Industrie	80	43
Kunstzijde	87	3
Mijnbouw	69	25
Olie	72	36
Rubber	94	156
Scheepvaart	86	53
Suiker	79	40
Tabak	81	46
Thee	65	30

Op grond van de eenmaal per week berekende beurswaarde blijkt, dat het laagste punt begin Juni is geweest. Het viel volgens de berekeningen van de Bank voor Handel en Scheepvaart, die echter uitsluitend op de koersen van Woensdagen worden uitgevoerd, op 8 Juni. Toen bedroeg de beurswaarde f 1.630.725.000, hetgeen een verlies van f 4.447.363.000 beteekende, vergeleken met het hoogste punt van 1929. Intusschen bedroeg op 24 Augustus jl. de koerswinst reeds weer meer dan f 600 millioen, welk bedrag sindsdien nog weer aanmerkelijk is gestegen.

MAANDCIJFERS.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht: Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs.¹⁾

	Banken	Electriciteit	Handelsondern.	Industrie	Kunstzijde	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee
Gemiddelde 1929	158.3	337.5	168.0	432.7	243.0	268.7	402.0	233.5	125.0	398.4	487.3	443.2
" 1930	149.4	257.7	125.6	264.9	87.4	177.2	371.1	110.7	82.6	292.9	361.3	357.2
" 1931	118.1	211.8	93.4	167.7	64.5	144.5	209.8	51.8	49.6	181.9	241.6	251.4
Januari 1931	137.2	220.4	110.9	190.-	57.4	149.1	290.7	75.8	63.5	223.8	274.-	280.5
Februari "	140.7	239.9	117.5	217.5	69.7	167.5	307.3	80.2	65.6	238.4	307.8	292.1
Maart "	143.-	248.6	124.3	223.2	78.9	176.7	288.3	81.4	63.9	243.3	306.2	290.7
April "	139.4	238.4	113.5	207.3	84.4	172.4	253.9	58.5	57.5	219.5	299.8	283.4
Mei "	132.7	222.5	95.1	178.8	76.2	159.6	220.-	50.5	54.3	190.9	275.9	251.-
Juni "	127.5	217.5	89.-	165.1	68.7	150.8	208.6	48.4	53.1	191.3	262.4	249.7
Juli "	126.4	228.8	100.2	168.8	70.6	163.6	218.2	58.5	55.8	208.9	254.2	262.9
Augustus "	113.2	210.9	88.2	151.2	65.-	147.6	194.7	44.4	48.-	178.4	218.4	247.-
September "	95.3	190.1	73.6	126.1	60.9	118.9	147.9	31.7	37.3	134.-	168.7	220.1
October "	89.1	181.3	71.7	125.3	49.2	107.8	140.7	32.6	34.7	122.1	174.7	222.2
November "	93.2	184.2	75.4	135.4	48.9	120.1	133.6	32.9	34.9	125.9	196.3	237.2
December "	79.-	158.4	61.5	114.2	44.2	99.5	113.1	26.3	26.7	106.5	161.3	179.7
Januari 1932	80.5	174.4	63.5	124.-	43.5	107.4	118.9	28.2	27.4	108.-	173.7	181.4
Februari "	82.8	173.-	65.8	123.2	42.4	110.1	139.2	28.2	27.7	108.7	179.6	178.1
Maart "	81.3	184.7	69.-	122.9	41.7	110.9	149.3	24.2	27.-	112.7	176.3	182.2
April "	69.8	166.7	58.8	102.1	34.3	92.4	118.3	13.7	20.1	96.6	111.-	154.-
Mei "	65.-	163.9	52.5	93.5	33.5	86.8	117.8	14.2	19.1	84.5	101.9	157.3
Juni "	59.4	156.1	51.2	88.5	32.3	83.9	118.1	14.1	17.3	87.6	94.7	154.3
Juli "	68.3	167.1	63.7	106.1	34.1	92.2	129.1	22.5	21.-	105.6	120.1	175.6
Augustus "	79.8	183.5	71.5	126.2	33.2	104.9	153.5	35.1	26.4	118.-	138.4	200.5

Schommelingen in het aandeelen-indexcijfer. 4 Januari 1932 f 1.942.518.500 = 100.

4 Januari	100.-	2 Maart	113.7	4 Mei	92.9	6 Juli	97.-
13 "	106.9	9 "	118.6	11 "	93.4	13 "	97.-
20 "	107.4	16 "	113.5	18 "	92.4	20 "	98.1
27 "	105.9	23 "	105.8	25 "	90.1	27 "	102.6
3 Febr.	109.7	30 "	103.9	1 Juni	86.4	3 Augustus	107.4
10 "	105.7	6 April	98.3	8 "	83.9	10 "	110.9
17 "	110.9	13 "	95.9	15 "	88.1	17 "	113.6
24 "	111.-	20 "	95.1	22 "	90.5	24 "	115.7
		27 "	90.-	29 "	89.6		

¹⁾ Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S. B. van 15 Januari 1930, blz. 64.

MAANDCIJFERS.
OVERZICHT VAN DE INDISCHE MIDDELEN.
(In Guldens).

Omschrijving	Mei 1932	1e vijf mnd. 1932	1e vijf mnd. 1931
<i>Belastingen.</i>			
Pachten	13	42	54
Invoerr. incl. Landsgoed	4.129	19.151	23.735
Uitvoerr. incl. Landsgoed	263	1.391	2.073
Accijns op gedistilleerd ..	20	459	340
„ „ bier	—	—	—
„ „ petroleum	2.634	13.246	12.417
„ „ lucifers	313	2.270	3.207
„ „ tabak	7	35	29
Andere ontv. I. U. en A.	15	81	95
Statistiekrecht	232	1.064	1.481
Personeele belasting	346	1.752	1.612
Inkomstenbelasting	2.989	15.781	16.268
Vennootschapsbelasting ..	375	3.470	5.179
Vermogensbelasting	—	—	—
Verponding	246	4.141	5.165
Recht van openb. verkoop ..	145	1.435	1.382
Zegelrecht	740	3.419	3.927
Overschr. van vaste goed ..	237	964	978
Recht v. succ. en overgang ..	65	245	142
Vergunning speel tafels ..	1	46	42
Slachtbelastingen	474	2.389	2.507
Bijzondere bel. buitengew. ..	7	41	54
Hoofdgeld	5	21	27
Landelijke inkomsten	2.081	6.567	6.983
Belasting op loterijen	101	306	406
Motorbelasting i. d. B. Gew. ..	1	1	—
Opgeheven belastingen	28	72	93
Crisisheffing o. h. inkomen ..	855	1.155	—
Totaal	16.322	79.544	88.196
<i>Monopolies.</i>			
Opium excl. opiumfabriek ..	1.415	7.771	11.326
Pandhuizen	1.650	8.009	9.496
Zout	1.156	5.880	6.521
Totaal	4.221	21.660	27.343
<i>Producten.</i>			
Kina en Thee	39	105	134
Landscaoutchoubedrijf ..	104	484	891
Boschwezen	810	3.376	5.039
Goud en zilver	—	—	356
Banka-tin	1.246	4.943	11.275
Steenkolen	373	2.770	4.550
Totaal	2.572	11.678	22.245
<i>Bedrijven.</i>			
Havenwezen	798	5.627	5.983
Baggerdienst	151	974	989
Waterkracht en Electricit. ..	240	956	794
Landsdrukkerij	62	141	173
Post-, Telegr.- en Tel. dienst ..	2.089	11.056	12.345
Spoor- en Tramwegen	3.730	18.250	22.602
Totaal	7.070	37.004	112.886
<i>Diverse middelen.</i>			
Winsttaandeel „Billiton” ..	—	—	—
Winsttaandeel Jav. Bank ..	—	—	—
Afstand van grond	102	1.670	1.832
Mijnconcessies	65	273	401
Boeten en verbeurdverkl. ..	88	451	603
Leges en salarissen	40	192	173
Heffing terzake van gesl. ..	—	—	—
werkovereenkomsten ..	20	60	112
Opbrengst d. Weeskamers ..	65	362	364
Kadaster	30	148	162
Ontv. Gevangeniswezen ..	355	1.191	1.945
Afkoop heerendienst. B.G. ..	286	1.543	2.275
Schoolgelden	471	2.426	2.354
Ontv. groote ziekeninricht. ..	—	—	—
en krankz.-gestichten ..	73	369	457
IJK van maten en gew.	54	226	241
Verk. en verh. van huizen ..	161	834	976
Ontv. waterleidingen	40	199	215
Bakengelden	214	996	1.072
Loodsgelden	248	1.180	1.228
Allerlei	113	998	779
Totaal	2.425	13.118	15.189
<i>Recapitulatie.</i>			
Totaal belastingen	16.322	79.544	88.196
„ monopolies	4.221	21.660	27.343
„ producten	2.572	11.678	22.245
„ bedrijven	7.070	37.004	42.886
„ diverse middelen ..	2.425	13.118	15.189
Totaal generaal	32.610	163.004	195.859

RIJKSPOSTSPAARBANK.

MEI	1930	1931	1932
Inlagen	f 12.410.297	f 14.070.858	f 20.517.877
Terugbetalingen	„ 12.531.504	„ 12.505.847	„ 14.018.919 ²
Tegood inleggers ¹⁾ ..	„ 353.552.646	„ 387.645.968	„ 471.548.556
Nom. bedr. der uitst. staatschuldboekjes ¹ ..	„ 42.954.800	„ 42.789.900	„ 42.688.450
Spaarbankboekjes:			
Nieuw uitgegeven ..	10.507	11.185	11.472
Geheel afbetaald ..	8.435	7.576	7.542
In omloop ¹⁾	2.122.722	2.173.032	2.250.930

¹⁾ Op ultimo. ²⁾ Bovendien bij afbetaling van boekjes nog f 18.241 wegens rente over verstreken gedeelte loopende jaar.

**OVERZICHT DER OPBRENGSTEN VAN HET
STAATSBEDRIJF DER P.T.T.
JULI 1932.**

Omschrijving	Werkelijke opbrengst Juli 1932	Meer of minder dan	
		Juli 1931	Begroting
Posterijen	f 3.148.423	— f 315.752	— f 414.677
Telegrafie	„ 381.604	— „ 94.157	— „ 83.256
Telefonie	„ 1.973.345	— „ 68.339	— „ 137.375
Postcheque- en Girodienst	„ 540.665	— „ 94.036	+ „ 82.765
Totaal	f 6.044.037	— f 572.284	— f 552.543

**STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.
GELDKOERSEN.**

OPEN MARKT.

	1932				1931	1930	1914
	3 Sept.	29 Aug./3 Sept.	22/27 Aug.	15/20 Aug.			
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc. Prolong.	1/4-1/2	1/4-1/2	1/4-1/2	1/4-1/2	5/8-3/4	13/16-7/8	3 1/8-3/16
<i>Londen</i>							
Daggeld... Partic. disc.	1/2-1 3/4	1/2-1 11/16-13/16	1/2-1 11/16-7/8	1/2-1 11/16-3/4	3-3/4 4 1/8-5/16	1-2 2 1/16-1/8	1 3/4-2 4 1/4-3/4
<i>Berlijn</i>							
Daggeld... Maandgeld Part. disc.	— 5-6 1/2	5 3/8-7 5-6 1/2 4 1/2	5-6 1/4 5-6 1/2 4 1/2	5 1/2-6 1/2 5-6 1/2 4 1/2	8 1/2-11 7 7/8-9 3/4	2 1/2-6 1/2 3 1/8	— 2 1/8-1/2
<i>Waren-wchsel.</i>	5-1/2	5-1/2	5-1/2	5-1/2	8-1/4	3 1/2-5 1/8	—
<i>New York</i>							
Daggeld ¹⁾ Partic. disc.	2-1/4 7/8	2-1/4 7/8	2-1/4 7/8	2-1/4 7/8	1 1/2-3/4 1	2-3/4 2	1 3/4-2 1/2

¹⁾ Koers van 2 Sept. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

**WISSELKOERSEN.
KOERSEN IN NEDERLAND.**

Data	New York ^{*)}	Londen ^{*)}	Berlijn ^{*)}	Parijs ^{*)}	Brussel ^{*)}	Batavia ¹⁾
30 Aug. 1932	2.48 3/8	8.63 3/4	59.07 1/2	9.74 1/4	34.47	99 3/8
31 „ 1932	—	—	—	—	—	—
1 Sept. 1932	2.48 9/10	8.61 1/2	59.10	9.74 3/8	34.47 1/2	99 3/8
2 „ 1932	2.48 7/8	8.62 1/2	59.12 1/2	9.74 1/2	34.48	99 3/8
3 „ 1932	2.48 11/16	8.64	59.06 1/2	9.74 3/4	34.47	99 3/8
5 „ 1932	2.48 3/4	8.65 1/2	59.10	9.74 1/2	34.46 1/2	99 3/8
Laagste d.w. ¹⁾	2.4847	8.61 1/4	59.04	9.74	34.45	99
Hoogste d.w. ¹⁾	2.48 3/4	8.66	59.12 1/2	9.74 3/4	34.49	99 1/2
29 Aug. 1932	2.48 9/16	8.61 1/2	59.07 1/2	9.74 1/4	34.50	99 3/8
22 Aug. 1932	2.48 3/16	8.59 1/2	59.10	9.74	34.49	99 3/8
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100
Data	Zwitserland ^{*)}	Weenen ^{*)}	Praag ¹⁾	Boekarest ¹⁾	Milaan ^{**)}	Madrid ^{**)}
30 Aug. 1932	48.15	—	7.35	1.50	12.72 1/2	20. —
31 „ 1932	—	—	—	—	—	—
1 Sept. 1932	48.21	—	7.35	1.50	12.74	20. —
2 „ 1932	48.17 1/2	—	7.36	1.50	12.75	20.04
3 „ 1932	48.16	—	7.36	1.50	—	—
5 „ 1932	48.12 1/2	—	7.34	1.50	12.75 1/2	20.02 1/2
Laagste d.w. ¹⁾	48.05	—	7.32	—	12.71	19.95
Hoogste d.w. ¹⁾	48.21	35. —	7.38	1.50	12.77	20.05
29 Aug. 1932	48.20	—	7.35	1.50	12.73	19.97 1/2
22 Aug. 1932	48.30	—	7.35	1.50	12.72 1/2	20. —
Muntpariteit	48.12 1/2	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Oslo *)	Hel-sing-fors 1)	Buenos-Atres 1)	Mon-treal 1)
30 Aug. 1932	44.45	44.40	43.30	3.70	—	2.22
31 „ 1932	—	—	—	—	—	—
1 Sept. 1932	44.30	44.40	43.30	3.70	—	2.22½
2 „ 1932	44.40	44.70	43.35	3.70	—	2.23
3 „ 1932	44.20	44.60	43.30	3.70	—	2.23
5 „ 1932	44.50	44.70	43.50	3.70	—	2.24
Laagste d.w.1)	44.20	44.—	43.10	3.65	—	2.21
Hoogste d.w.1)	44.50	44.70	43.50	3.75	—	2.25½
29 Aug. 1932	44.30	44.25	43.25	3.70	—	2.21
22 Aug. 1932	44.20	45.95	43.15	3.70	—	2.16½
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95%	2.4878

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.
Laatstbekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 Sept. 1932 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
Europa.				
Londen *)	£	12.10 ⁸	8.61½	5
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.10	2
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.74½	2½
Brussel *)	100 Belga	34.59	34.47½	3½
Luxemburg	100 Franc	—	6.89½	—
Zürich *)	100 „	48.—	48.21	2
Praag	100 Kronen	—	7.35	5
Weenen *)	100 Schilling	35.—	35.—	6
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.—	5
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.47½	7
Sofia	100 Leva	1.797	1.82½	8½
Belgrado	100 Dinar	4.379	4.40	7½
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17½	—
Athene	100 Drachme	3.23	1.60	10
Milaan	100 Lira	13.09	12.74	5
Madrid	100 Peseta	48.—	20.—	6½
Lissabon	Escudo	2.68½	0.07¾	6½
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	44.40	4
Oslo *)	100 „	66.67	43.30	4
Stockholm *)	100 „	66.67	44.30	3½
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	66.67	39.—	—
Warschau	100 Zloty	27.91	27.90	7½
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24.95	7
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	47.90	6-7
Reval (Estland)	100 Estl. Kr.	66.67	66.50	5½
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26½	3.75	6½
Moskou	Tjerwonets	12.80	12.80	—
Danzig	100 Gulden	48.42	48.40	4
Amerika.				
New-York *)	\$	2.4878	2.48 ⁹ / ₁₆	2½
Montreal	Canad. \$	2.4878	2.21	—
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.71	—
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0569½	0.64	—
La Paz (Bolivia) 3)	Boliviano	0.9080	—	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 ²	0.19¼	6-7
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.15	—
Bogota (Columbia) 3)	Peso	2.42	2.35	—
Quito (Ecuador)	Suere	0.49 ⁸	—	—
Lima (Peru)	Sol	0.697	0.50	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	1.10	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.37	—
Paramaribo	Gulden	1.—	0.9975	—
San José (C. Rica)	Colon	—	—	—
Guatemala	Quetzal	2.48½	2.48½	—
Willemstad (Curaç.)	Gulden	1.—	1.01	—
Managua (Nicar.) 3)	Cordoba	2.48½	—	—
Sau Salvador 3)	Colon	1.2440	0.96	—
Azië.				
Calcutta	Rupee	0.91	0.65½	4
Batavia	Gulden I.G.	1.—	0.99¾	4½
Kobe	Yen	1.24	0.57½	4.38
Hongkong	Dollar	—	0.58	—
Shanghai	Tael	—	0.77	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	1.—	—
Manilla	Phil. Peso	1.24	1.27	—
Teheran 4)(Perzië)	Pahlavi	—	7.85	—
Bangkok	Baht	—	0.80	—
Afrika.				
Kaapstad	£	12.10½	11.90	5
Alexandrië	Egypt. £	12.42	8.82	—
Australië.				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10½	6.89	—
Nieuw Zeeland	£	12.10½	7.86	—

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud. 3) Not. te Ajdam. Ov. not. part. opg. 4) Zichtkoers. 5) Munteenheid = Rial (= een Kran.)

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
30 Aug. 1932	3,47½	3,91 ¹⁵ / ₁₆	23,78	40,22½
31 „ 1932	3,47	3,92 ¹ / ₈	23,78	40,23
1 Sept. 1932	3,46 ¹ / ₈	3,92 ¹ / ₈	23,78¾	40,23½
2 „ 1932	3,47½	3,92 ¹ / ₈	23,79	40,22½
3 „ 1932	3,47½	3,92	23,79	40,21½
5 „ 1932	—	—	—	—
7 Sept. 1931	—	—	—	—
Muntpariteit	4,86	3,90 ⁵ / ₈	23,81½	40 ⁹ / ₁₆

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	20 Aug. 1932	27 Aug. 1932	29 Aug./3 Spt. 1932 Laagste/Hoogste	3 Sept. 1932
Alexandrië..	Piast. p. £	97½	97½	97 ³ / ₈	97 ³ / ₈
Athene	Dr. p. £	552½	555	545	575
Bangkok....	Sh. p. tical	1/10 ⁶ / ₈	1/10 ¹ / ₈	1/10 ¹ / ₈	1/10 ¹ / ₈
Budapest ...	Pen. p. £	20	20	19	21
Buenos Aires	d. p. \$	40¼	40¼	40¼	40¼
Calcutte....	Sh. p. rup.	1/6 ³ / ₃₂	1/67 ¹ / ₆₄	1/63 ³ / ₃₂	1/69 ¹ / ₆₄
Constantin..	Piast. p. £	725	720	720	720
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/47 ¹ / ₃₂	1/47 ¹ / ₁₆	1/4	1/47 ¹ / ₈
Kobe	Sh. p. yen	1/37 ¹ / ₈	1/3 ¹ / ₈	1/3 ¹ / ₈	1/4 ¹ / ₈
Lissabon....	Escu. p. £	110	110	109½	110
Mexico	\$ per £	12.—	12.—	11.80	12.40
Montevideo	d. per £	30	30	28	32
Montreal ...	\$ per £	3.98	3.91	3.85½	3.89½
Rio d. Janeiro	d. per Mil.	5 ¹ / ₈	5 ⁵ / ₃₂	5	5 ¹ / ₈
Shanghai ...	Sh. p. tael	1/9 ¹ / ₈	1/97 ¹ / ₈	1/9 ¹ / ₈	1/10¼
Singapore ..	id. p. \$	2/3 ²⁷ / ₃₂	2/3 ²⁷ / ₃₂	2/3¼	2/3 ¹⁵ / ₁₆
Valparaiso 1)	\$ per £	58	58	58	58
Warschau ..	Zl. p. £	31	31	30½	30½

ZILVERPRIJS Londen 1) N.York 2)

30 Aug. 1932..	18 ⁹ / ₁₆	28¾	30 Aug. 1932....	118/8
31 „ 1932..	18 ⁷ / ₁₆	28 ⁵ / ₈	31 „ 1932....	118/10
1 Sept. 1932..	18 ⁷ / ₁₆	28 ⁵ / ₈	1 Sept. 1932....	118/11
2 „ 1932..	18¼	28¾	2 „ 1932....	118/9
3 „ 1932..	18 ⁷ / ₁₆	28¾	3 „ 1932....	118/7
5 „ 1932..	18 ⁵ / ₈	—	5 „ 1932....	118/4
7 Sept. 1931..	13	—	7 Sept. 1931....	84/9
27 Juli 1914..	24 ¹⁵ / ₁₆	59	27 Juli 1914....	84/10½

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS

Vorderingen.	23 Aug. 1932	30 Aug. 1932
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank.....	f 2.369.167,29	—
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	„ 123.587,40	—
Voorschotten op ult. Juli 1932 aan de gem. verst. op v. haar d. de Rijksadm. te heffen gem. ink. bel. en opc. op de Rijksink. bel.....	„ 3.954.186,16	f 3.954.186,16
Voorschotten op ult. Juli 1932 aan de gem. verstr. op aan haar uit te keeren hoofds. der pers. bel. and. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede opc. op die belastingen en op de vermogensbelasting	„ 235.238.006,78	„ 242.587.200,90
Voorschotten aan Ned.-Indië.....	„ 12.656.653,29	„ 12.632.382,64
Id. aan Suriname.....	„ 7.946.056,—	„ 7.874.243,61
Id. aan Curaçao.....	„ 108.857.217,37	„ 109.456.275,16
Kasvord. weg. credietverst. a.h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	„ 21.515.910,91	„ 19.927.782,74
Saldo der postrekk. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfonds 1)	„ 17.250.137,59	„ 15.576.073,80
Id. op andere Staatsbedrijven 1).....	„ 69.863.222,90	„ 66.492.472,90
Vertr. t. laste der Rijksbegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo).....	—	—
Verplichtingen.		
Voorschot door de Ned. Bank ing. art. 16 van haar octrooi verstrekt	—	f 6.158.929,17
Schuld a/d Bank v. Ned. Gemeenten ..	„ 265.302.000,—	„ 104.236,62
Schatkistbiljetten in omloop.....	„ 162.900.000,—	„ 265.252.000,—
Schatkistpromessen in omloop.....	„ 1.741.769,50	„ 174.830.000,—
Zilverbons in omloop.....	„ 6.766.683,05	„ 1.735.408,—
Schuld op ultimo Juli 1932 aan de gemeenten enz.....	„ 13.721.963,73	„ 6.766.683,05
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1)	„ 93.166.212,76	„ 83.665.713,14
Id. aan het Staatsbedrijf d. P., T. en T. 1)	„ 303.064,17	„ 303.064,17
Id. aan andere Staatsbedrijven 1).....	„ 10.562.858,53	„ 10.584.948,77
Id. aan diverse instellingen 1).....	—	—

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen:	27 Aug. 1932	3 Sept. 1932
Betaalmiddelen in 's Lands kas.....	—	—
waaronder Muntbiljetten.....	—	—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	f 242.499.000,—	f 248.934.000,—
Schatkistpromessen	„ 11.695.000,—	„ 11.695.000,—
Schatkistbiljetten	„ 28.415.000,—	„ 28.415.000,—
Muntbiljetten in omloop	„ 2.494.000,—	„ 2.482.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds ..	„ 9.318.000,—	„ 9.318.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarb. Bank.	„ 917.000,—	„ 872.000,—
Voorschot van de Javasche Bank.....	„ 10.410.000,—	„ 10.092.000,—

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

6 September 1932.

In Noord-Amerika hebben de tarwe-prijzen zich in het begin der afgelopen week niet kunnen handhaven op het in de voorafgegane dagen verhoogde prijspeil. De oorzaak dezer reactie lag in de flauwe houding van verschillende andere Amerikaanse goederenmarkten, den beperkten omvang der Europeesche vraag en bovendien viel de effectenmarkt niet mee. Ook deed de groote Argentijnsche tarwe-uitzaai zijn invloed nog gelden. Op 1 September, toen in vergelijking met 29 Augustus de prijsdaling te Winnipeg en Chicago ongeveer 2½ dollarcent per 60 lbs. bedroeg, was echter het laagste punt der week bereikt, want het vertrouwen in de prijzen herstelde zich, temeer omdat aan de Europeesche markt de prijzen zich in tegenstelling met Noord-Amerika goed hadden kunnen handhaven. Weliswaar was op het vasteland de vraag nog slecht en bepaalden de zaken zich voor het grootste deel tot Engeland, doch de reactie in de prijzen was daar kleiner dan in de uitvoerlanden. Bij het herstel, dat in de laatste dagen der week intrad, speelden de berichten uit en over den Russischen oogst, die op de steeds grootere waarschijnlijkheid van kleine Russische uitvoeren blijven wijzen, een groote rol. Ook bleken de uitermate gunstige berichten over den grooten omvang van den Franschen oogst overdreven te zijn. De officiële raming van den oogst is nu lager dan het jaarlijksche Fransche tarwegebruik en naast de Russische berichten heeft ook dit in Amerika wel eenigen indruk gemaakt, terwijl tevens opnieuw vastere stemming van de andere goederenmarkten aldaar en de effectenmarkt een herstel in de hand werkten. In Engeland bleef de matige kooplust voortduren (men kocht daar tot stijgenden prijs ook weder Duitsche tarwe), Duitschland toonde wat meer belangstelling voor Canadeesche tarwe, evenals Frankrijk (al bleven naar beide landen die zaken klein) en Rusland bleef zeer karig tarwe aanbieden. De vastere stemming voor tarwe bleek tevens uit prijsstijging aan de termijnmarkt te Rotterdam en de prijsverhoging van 25 a 30 cent per 100 KG., in vergelijking met 29 Augustus, die daar op 5 September op de wekelijkse veiling voor Nederlandsche tarwe werd betaald. Uit Argentinië waren de verschepingen weder zeer klein en ondanks zijn grooten oogst handhaaft dit voor Canada de kans op goede tarweprijzen. Op 3 September sloot Chicago nog ongeveer ½, Winnipeg een cent lager dan op 29 Augustus. Op den 5den waren beide markten gesloten, doch de Argentijnsche termijnmarkten waren toen op de vaste Europeesche stemming zeer vast en aanmerkelijk hooger. Het slot was er voor tarwe 25 a 35 centavos hooger dan een week tevoren, nadat in het begin der week nog een verlaging van 10 centavos had plaats gevonden.

Rogge volgde in Amerika de prijsbeweging van tarwe, doch noch de flauwe markten van het begin der week, noch de latere prijsstijging deden naar Europa de zaken in rogge toenemen. Ook Duitschland en Polen verkoopen slechts weinig, al ondergingen ook daar de roggeprijzen eenige verbetering.

Voor maïs was reeds dadelijk de grondtoon der markt wat beter, doch tot prijsverbetering kwam het aanvankelijk niet, omdat in West-Europa het aanbod van spoedige Platamaïs nog groot was, Roemenië in verband met zijn uitstekende oogstvooruitzichten in ruime mate tot lage prijzen maïs offereerde, de voorraden in de Argentijnsche havens van zeer grooten omvang zijn en het verbruik in Nederland eenige vermindering scheen te ondergaan, nu daar bij het binnenkomen der nieuwe oogsten meer voeder van eigen bodem beschikbaar is. Reeds hebben zich uit de

recente zeer groote aanvoeren van Platamaïs te Rotterdam eenige voorraden gevormd. Het bericht van zeer kleine Argentijnsche verschepingen is echter omtrent het midden der week het sein geweest voor een algemeene verbetering der maïsprijzen. De vraag verbeterde, Roemenië vroeg al evenzeer hogere prijzen als Argentinië, de vraag verbeterde en geleidelijk werd een wat hooger prijspeil bereikt. In het bijzonder was dat na eenige vaste Argentijnsche markten het geval op 5 September, toen in Nederland ondanks groote aanvoeren stijgende prijzen betaald werden voor aangekomen en stoomende Platamaïs als ook voor Donaumaïs op aflading. Dat in de tweede helft van September de aanvoeren zeer klein zullen zijn, werkte de vaste stemming in de hand. Ook Engeland kocht op 5 September veel maïs en Argentinië was aanmerkelijk hooger. De termijnmarkten sloten daar voor maïs 20 centavos per 100 KG. hooger dan op 29 Augustus.

Gerst blijft uit Roemenië ruim aangeboden. De prijzen zijn in den loop der week tenslotte een kleinigheid gestegen, doch nu Duitschland zoo goed als in het geheel niet als koper van gerst optreedt, ging dat niet met veel zaken gepaard. De lage Roemeensche prijzen hebben tengevolge, dat in Europa slechts uiterst weinig belangstelling voor gerst uit Noord-Amerika bestaat, waar gerst veel hooger genoteerd staat. Dit had daar aanvankelijk een flinke prijsdaling tengevolge, waarop ondanks het ontbreken van exportzaken later weer een herstel volgde, waarna op 3 September Winnipeg nog 2 cent per 48 lbs. lager sloot dan op 29 Augustus. Ook trouwens voor Donaugerst was de vraag niet groot, al komen daarin dagelijks wel zaken naar West-Europa, inclusief Engeland, tot stand. De premie voor werkelijk stoomende partijen, die voor Donaugerst nog steeds had bestaan, is grotendeels verdwenen, al is de stoomende hoeveelheid gering. Dit wijst op den beperkten omvang der vraag. Verschepingen uit Rusland zijn nog steeds zeer klein en ook het verdere aanbod is beperkt tot vrij wat hogere prijzen dan van den Donau. Een premie boven Donaugerst wordt voor Russische gerst geregeld betaald, doch zaken in laatstgenoemde soort worden voornamelijk naar Engeland gedaan.

SUIKER.

De afgelopen week bracht geen nieuwe gezichtspunten voor de verschillende suikermarkten. De raming van Dr. Mikusch betreffende de a.s. biotoogsten hebben hoognaamd geen invloed op de markten gehad. De cijfers brachten dan ook geen enkele verrassing.

In Amerika waar raffinadeurs op het laatst der voorafgaande week nog een flinke post ruwsuiker gekocht hadden, was gedurende deze week weinig belangstelling te bespeuren.

Op de New-Yorksche termijnmarkt trok het de aandacht dat de September liquidaties op een gegeven dag gretig opgenomen werden. Overigens was de markt nogal loom met eerder afbrokkelende noteringen. Het slot luidde als volgt: Sept. 1.10; Oct. 1.11; Dec. 1.14; Jan. 1.09 en Mrt. 1.10, terwijl de laatste notering voor Spot Centr. 3.18 was.

De ontvangsten in de Atlantische havens der Ver. Staten bedroegen deze week 43.000 tons, de versmeltingen 58.000 tons tegen 52.500 tons verleden jaar en de voorraden 261.000 tons tegen 279.500 tons.

In Engeland bestond maar weinig interesse voor ruwe suikers zoowel van koopers als van verkoopers zijde.

De Londensche termijnmarkt gaf eveneens geen opwekkend beeld te zien. Na fractioneel afbrokkelen, herstelden de noteringen zich aan het slot een kleinigheid.

AANVOEREN in tons van 100 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	26 Aug./3 Sept. 1932	Sedert 1 Jan. 1932	Overeenk. tijdvak 1931	26 Aug./3 Sept. 1932	Sedert 1 Jan. 1932	Overeenk. tijdvak 1931	1932	1931
Tarwe	14.906	933.577	909.169	—	7.800	15.131	941.377	924.300
Rogge	438	16.969	216.299	—	1.743	459	18.712	216.758
Boekweit	11.629	357.339	18.911	—	—	145	357.339	19.056
Maïs	30.990	940.262	847.483	8.663	237.436	174.612	1.177.698	1.022.095
Gerst	9.227	260.988	409.895	—	8.535	23.838	269.523	433.733
Haver	6.602	128.611	185.017	—	3.241	2.159	131.852	187.176
Lijnzaad	6.790	200.439	147.980	5.834	282.522	354.067	482.961	502.047
Lijnkoek	3.390	72.359	74.702	—	50	204	72.409	74.906
Tarwemeel	405	15.737	66.555	40	9.559	19.491	25.296	86.046
Andere meelsoorten	2.178	26.156	27.049	256	8.721	8.582	34.877	35.631

